

KONYA

HALKEVİ AYLİK KÜLTÜR DERGİSİ

Yurt Sınırları Dışında Halk Musikimiz	Mahmut R. Gazimihâl
Çarhacı Ali Paşa	Muzaffer Erdoğan
Şer'iyye Mahkemeleri Sicilleri	M. Zeki Oral
Yeni Amerika	Fuat Gökbudak
Uç Arit	Dr. O. S. Lilibak
Tüberküloz Meselesi	Dr. İsmail Hakkı Aladağ
İlgında Boşanma meseleleri üzerine bir tetkik ve netice . . .	Fehim Çaylı
Ev çalışmaları	
Konya İlindeki Şifalı Sular	Dr. Med. Rıza Raman

sf.

KONYA

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL: X

EYLÜL 1945

SAYI: 83

YURT SINIRLARI DIŞINDA HALK MUSİKİMİZ

MAHMUT R. GAZİMİHÂL

Yunan adalarında iki türlü folklor malzemesi bulunduğunu oralarda musiki araştırmaları yapan folklorcular daima farketmişlerdir: 1) Anadolu'dan giden ezgi tipleri ve çalgılar; 2) yerli ezgi tipleri ve çalgılar.

İkinci bölümden olarak: adaların adlarını taşıyan *Kuliriotikos* (Kuluri), *Samiatikos* (Sisami) gibi dansları, esnaflıkla ilgili adları bulunan *Klefiikos*, *Kassapikos* (Kasap havası) gibi oyunları, ve hattâ hepsinden yaygın ve eski sayılan *Syrtos* (Sirtö) rakısları Yunanlıların milli ezgi ve eğlencelelerinden sayılabilirler... Fakat *Davuli* (davul), *zurnas* (zurna), *kavali* (kaval), *tanburas* (tanbura), *buzuki* (bozuk), *kitelis* (iki telli) gibi çalgıların Türk malı olduğu ve oralarda da bizdeki kadar bollukla kullanıldıkları olayı da kendilerine aynı kuvvette malûm bu-

lanmaktadır. Bu çalgılarla çalınan nice ezgi tiplerinin Anadolu malı olduğunu da biliyorlar, (hem de eski zamanlardan beri)... Gerçeği görebilen Avrupalılar da bulundu.

1898 de Sakız adasında ilk musiki folkloru derlemelerini yapan Fransız bilgini *Hubert Pernot* raporunda şöyle demişti: «Yunancanın asırlar boyunca bir yığın yabancı, Lâtin, Islâv, Türk, İtalyan unsurlarıyla doluşu gibi, Yunan halk musikisi de — eski zamanlardan bugüne kadar — ister istemez dışardan gelen tesirlere maruz kaldı. *Türk etkisi* apaçıktır, gözlerimizin önünde hâlâ'da devam edip duruyor. İtalyan etkisi dil üzerinde derin izler bırakmış olmakla beraber, musikide pek az sezilir; sebep belki de Yunan ve İtalyan musiki sistemlerinin pek farklı oluşlarıdır.» Türk - Yunan musiki münasebetlerinin de böyle bir ta-

KONYA

Yıllığı : 6 Lira

Altı aylığı : 3 "

Yabancı memleketler için
ayrıca posta ücreti eklenir.
Abone bedelleri ile yazı-

lar KONYA HALKEVİ Dergi
işleri bürosu adresine gön-
derilmelidir.

Dergiye gönderilen yazı-
lar yayınlansın, yayınlanma-
sın geri çevrilmez.

kım maddi denilebilecek şartları vardır: A) Türkler rumca konuşmadıkları için rumca sözlü havaları söylemezler, sözlerini anlamadıkları için de alâkayle dinlemezler ve neticede etkileri altında kalmazlardı; yani; Yunan ezgisi Türk ezgisine tesir etmezdi. B) Aksine olarak, rumlar türkçe konuştukları için Türk ezgileriyle içli dışlı olurlardı; neticede, kendi ezgileri de çeşni değiştirerek az çok türkleşti. C) Türkler hristiyan olmadıkları için kilise ezgilerine de yabancı kaldılar. II) Rum kilise hânendelerinin hemen hepsi Türk musikisiyle de uğraştıkları için Türk ezgisinin etkileri o yoldan kilise havaları üzerinde bile asırlar boyunca az çok izler bıraktı.

Ege yunanlıları neleri türklerden aldıklarını bilirler, hattâ onları Türklerle ilgili adlarla kullanmaya bile çokluk dikkat ederler: o kadar ki, böyle konuk ezgileri daha makbul tuttuklarını düşünmemize bile yol açarlar... Meselâ, "mübadele," den on yıllarca öncelerdenberi Girit'te bizim zeybek oyunları yunanlılarca da zeybekikos adıyla, ve Patras'ın Akrotas'ında Sayvakikos adıyla kullanılırdı. v.s... Yunan müzik folkloruna dair son derleme ve yayınlariyle tanınmış bulunan İngiliz folklorcu S. Baud - Bovy, Onikiada'ya Anadolu'dan geçen ezgi tiplerinden söz açarak diyor ki: "Kara Yunanistan'ının, Balkanların [yani eski Türk Rumelisi'nin] ve Küçük Asyanın Aksak [=impaires=] ritimleri

$$\left(\frac{3}{4}, \frac{7(3+4)}{8}, \frac{9(2+2+2+3)}{8} \right)$$

Oniki Adada pek müstesna olarak görüldükleri gibi, karşılıkları olan oyunlar da — $\frac{9}{8}$ lik *Turkikos* müstesna — orada kullanılmazlar. [1] Atina Mu-

(1) — S. Baud - Bovy, *Chansons du Dodécane* (t. I, p. XXVII, Athènes 1935).

siki Folklor Arşivi adına yayınlarını Atina'da yapan yetkili bir bilginin kaleminden çıkan bu satırlar pek dik-kate şayandır: çünkü, $\frac{7}{8}$ ve $\frac{9}{8}$ ritimli ezgilerin Türk malı olduklarının bilindiği, ve hattâ $\frac{9}{8}$ ritimli oyunlara ad ve sanıyla *Turkikos* bile denildiği, açıklanmış oluyor.

Hal bu merkezde olduğu halde, Türk malı olduğu besbelli bazı maddelerin her şeye rağmen asıl ve neslini araştırmakta ince dokuyup sık eleyen tek tük meraklılara yine de rasgelineyor. Kabli hükümlere kapılmadan, tam bir tarafsızlık içinde derinleştirilecek araştırmaların sağlayacağı faydalara inanmamak'da mümkün değildir. Tam bir ilim disiplini içinde yürütüldüğü için *Bozuk* sazının ana yurdunu sıhhatle buluşturan bir incelemeyi işte böyle faydalı araştırmalara bir örnek olarak aynen tercüme ediyoruz: *Yaşayan Doğu Dilleri Okulu'nun* Yunanca Profesörü ve Manya lehçesi üzerine yayınlariyle tanınan Fransız Bilgini, M. André Mirambel'in Pariste çıkan Müzikoloji dergisinde yayınladığı «*Yunanistanda bir halk çalgısı: Buzuki*» başlıklı yazısı. Çalgının Türkiyeden geldiği — her ihtimal göz önünde tutularak konuşulduğu halde — yazının sonunda belirtiyor: Bundan da, Türk musiki tirsirlerinin ister istemez takım taklavat yurt sınırlarını aşmış olduğunu istintaç ediyoruz. — M. Mirambel "*Bozuk* sazının hangi asırlarda Anadolu'nun ötelere yayıldığını, gerçi iyice tesbit edemiyorsa'da, biz, takribî bir tarihle o modanın başlangıçlarını da tesbit etmiş bulunuyoruz; meseleyi kısaca burada da hatırlatalım: uzun saplı ve mızrapla çalınan sazın Türklerden alındığını eski bir iki lâtince kaynak açık açık yazmışlardır; buna İtalyanlar *Colacio*, *Colascione*, Fransızlar *Colachon* (kendi yazı imlâlariyle)

demekte idiler. Bu İtalyanca *kolaco* sözünün etimolojisi — türlü nazariyeler ileri sürülmüş olmasına rağmen — bir türlü kesin olarak bulunamamıştı. Öte yandan *Dede korkut* hikâyelerinde bahsi geçen "kolca kopuz," adlı sazın mahiyeti de önceleri kesin olarak anlaşılamamıştı. İşte İtalyancadaki *Colacio* (=kolaco) kelimesinin aslı bu Türkçe "kolca," (=kol kadar, yani *uzun kollu*) sıfatı olduğunu neden sonra anlayabildik (1). Uzun saplı Türk sazının Anadolu sınırlarını aşması tarihinin en az XV inci asra kadar geriletilebileceği böylece anlaşılmış oluyordu. Nerede kaldı ki, Yunanistan, asırlarca Osmanlı İmparatorluğunun bir parçası olarak da doğu-

(1) Bk. M. Ragıp, *Dede Korkut hikâyelerindeki musiki izleri* (Ülkü, sayı 71, Ankara 1939) § M. Ragıp, *Türkiye - Avrupa musiki münasebetleri*. (İst. 1939, s. 36) § M. Ragıp, *Halk musiki araştırmalarının musiki tarihine yardımı*. (Tebliğler kitabı, Ankara 1939).

dan gelen etkilerin en tabii mâkeslerinden biri kalmıştı. (1)

Şimdi M. A. Mirambel'in yazısını hep birlikte okuyabiliriz. [Üçüncü bir yazımız da onun mütemmimi olur.

(Gelecek sayıda)

(1) — Bu yazıda, mübadeleden sonra Yunanistana bir kere daha — hem de bütbütün bollukla — geçen Anadolu musikisi etkilerini hiç hesaba katmadık: Şimdi orada, külfetlice aşık ve şehir fasılları müstesna, kaşıkli oyunların, uzun havaların, "amanedes" dedikleri *aman aman'lı* türkülerin, v. b., her çeşidi bizdeki kadar aslına uygunlukla, yer yer, hem de türkçe saz ve sözleriyle çalınıp çağrılıyormuş. Atina Folklor Arşivinin musikici şefi Bayan Melpo Merlier bana yazdığı mektuplarından birinde: «Mübadillerin türkülerini plâga almak, asıl Yunanistan şarkılarını enregistre etmekten daha elverişli oluyor; çünkü tuhaf bir mukadderat neticesi olarak Karadeniz, Kayseri bölgeleriyle Anadolu kıyılarının havaları bize Makedonya, Epir veya Adalardan daha yakın ve daha zevkimize uygun geliyor.» demişti. Pek tabii olarak: Çünkü Sayın Bayan, İstanbul'da büyümüştür... Konuk ezgilerin P. Petridis (Niğdeli) gibi Anadolu Yunan bestecilerin yazılarında da izler bırakacağı aşıktır. . .

ÇARHACI ALİ PAŞA

MUZAFFER ERDOĞAN

Tanzimatın ilânına takaddüm eden devre zarfında Konya valiliğinde bulunan şahısları gözden geçirirken Çarhacı Ali Paşa'yı da bilhassa kayıt ve tesbit etmeden geçmek doğru değildir. Bir aralık sadaret kaymakamlığına kadar yükselebilen bu zatın Konya tarihinde Çelik Mehmet ve Kadı Abdurrahman Paşalar derecesinde önemi olduğunu söylemeyi lüzumsuz görüyoruz. Başta Cevdet paşa tarihi olduğu halde o devre ait bazı Osmanlı tarihlerinde onun aslen Konyalı olarak kayıt edildiğini gözönüne getirecek olursak ehemmiyetinin bizim için daha ziyade artacağında şüphe yoktur. Aile ve ecdadı (1) hakkında olduğu kadar doğum tarihi de bugün bizce meçhul bulunan bu zat, gençliğini bir takım vezirlerin dairelerine intisab etmek, görgü ve bilgisini bu suretle zamanının bu çeşid olgun muhitlerinde inkişaf ettirmek imkânlarını bulabilmişti. Başlangıçta İçağalar arasında Ali efendi diye her yerde ün almayı muvaffak olan bu zatın genç yaşında bile büyük bir şöhret kazanmış olduğu tarihen sabit olmasına rağmen son zamanlarda yayınlanmakta olan İslâm Ansiklopedisi'nde hakkında her nasılsa bir kaç satır olsun yazı yazılamamıştır.

(1) — Esat Efendi, babasının Konyalı bir tatar olduğunu ve orada öldüğünü söylemekte ise de hakkında daha fazla malûmat verememektedir. (Bakınız: Vekayiname, Millet Kütüphanesi, Tarih kitapları (yazma) №. 49, s: 318 - 321).

Yukarda söylediğimiz üzere İçağalar arasında büyük bir şöhret kazanan Ali efendi, Kör Yusuf Ziya Paşa'nın maiyyetinde Mısır Seferine iştirak etmiş ve az sonra Iskenderiye muhafızı olan Hurşit Paşaya intisab eylemişti. Hurşit paşanın Mısır Vali olması üzerine bir müddet kethüdahlığını yapan Ali efendi, az sonra kapıcıbaşılık rütbesine yükselmışse de efendisinin azledilerek vazifesinden uzaklaşması, netice itibarile, kendisi için de hayırlı olmayarak oradan ayrılmasını ve İstanbula dönmesini icab ettirmişti. Bu suretle İstanbula gelen Ali efendi bir müddet kendi şahsî iş ve gücü ile meşgul olduktan sonra Osmanlı Devletince Rusya'ya karşı harp açılır açılmaz ühdesine vezaret verilmek suretile Silistre Valiliğine tayin edilmiş ve ayrıca Çarhacılık memuriyeti de buna ilâve edilmişti. (2) İmparatorluğun eski nüfuz sahibi kaptanlarından Salih Paşanın tercih ve tavsiyesile vezarete yükselen Ali Paşa, 1807 (H: 1222) yılına rastlayan

(2) — Çarhacı Ali Paşa, Kaptan Salih Paşanın 1222 yılında yapılan Rusya seferindeki tavsiyesile Silistre mansıbına tayin edildiği zaman Adanalı Sürûrî şöyle bir tarih söylemişti:

قبوچی باشی ایکن دلیر اولوب اوج توغ

ور مرادینی احدی مفتخ الاوب

اولوب سیلیستره منصب اوکا دیدم تاریخ

وزارتی علی پاشایه سعد ایده و عاب

mezkûr tarihte «Çarhacı Ali Paşa» ad ve ünvanı ile tanınmaya başlamıştır. (3)

Ruslara karşı «Krelaş» mevkiinde gösterdiği kahramanlık ve kazandığı büyük başarı başta Osmanlı Hükümdarı olduğu halde bir çok büyük ricâl ve erkânın takdirlerini mucib olmuş ve onun ötedenberi mevcûd olan şöhretini bir kat daha artırmıştı. Bu başarıdan sonra Osmanlı ordusu ile birlikte hükûmet merkezi olan İstanbul'a dönen Çarhacı Ali Paşa, üzerinde bulunan Silistre Valiliğinden ve ordu çarhacıbaşılığından affedilerek sadaret kaymakamlığına tayin edilmişti. Biz sadrazam Memiş paşanın 3 Ocak 1809 (14 Zilkade 1223) tarihine rastlayan bir pazar günü azledilüp Sakız adasına sürülmesiyle neticelenen bu tayin işinin sebebini, Mehmet Atallah efendinin tarihinde bilmünasebe tesbit ettiği kayıtlardan bir dereceye kadar öğrenebiliyoruz (4). Onun ifadesine göre mezkûr tarihlerde devletin çok tehlikeli bir durum arzeden dış siyasetinin vehâmeti dahilinde gayet geniş sarsıntılar tevliât etmiş, başta İstanbul olduğu halde memleketin muhtelif köşelerindeki zabıtlarla hükûmet reisleri kendilerinden başkasını düşünmez olmuş, halk ise böyle bir bozuk idare altında şaşkın bir vâziyete gelmiş bulunuyordu. Tam bu sıralarda hükûmetin başında bulunan Memiş Paşa ise bütün bu kargaşalık ve ayrılıkları büyük bir başarıyla

(3) — Osmanlı ordusunun yürüyüş esnasında pişdarı teşkil eden ve eski Yeniçeri kurumlarından olan Çarhacılar, en güzide efrad olarak dört ilâ beş bin süvariden tereküp eyleydi ki bunların âmiri Çarhacıbaşı idi. Çarhacıbaşının memuriyeti sefer imtidadınca devam eder ve esas kuvvetin hemen yedi veya sekiz fersah önünde ilerlerdi.

(4) — Mehmed Atallah, Tarih-i Şânizade, cilt: 1, S: 156 - 157.

yoluna koyarak devletin birbirine bağlı olan haricî ve dahilî siyasetini tam bir istikrar esası üzerinde toplamaktan mahrum bulunuyordu. Bundan başka hariçte Osmanlı kuvvetleri düşmanları ile ister istemez çarpışarak mahv olup giderken dahilinde de halkın emniyet ve âsâyişsizlik yüzünden birbirini boşu boşuna mütemadiyen kırıp yokettiği görülüyordu. Kendisini korkunç bir halde göstermekte olan felâketin mütemadiyen artmakta olduğunu sezmiş olan Osmanlı hükümdarı, devletin bozulan nizamına bir çekidüzen vermek ve sefer ve hazere her zaman için hazır bir vaziyette bulunmak üzere eski sadrazamlardan Yusuf Ziya Paşayı tekrar sadarete getirmek hususunda tereddude düşmedi. Böylece Memiş paşa iş başından uzaklaştırılmış ve Yusuf Ziya paşa'nın bulunduğu yerden hükûmet merkezine gelmesine kadar kaymakamlık vazifesi Çarhacı Ali paşa'nın ühdesine tevdi edilmişti. Bu esnada sadarete tayin işinin Osmanlı hükümdarınca alenen yapılmamış olması yüzünden her vezir kendisini o mevkîe lâayık ve münasib görmekte tereddüde düşmüşlerdi. Yusuf Ziya paşa tayin edildiği Halebe giderken Malatya civarında Mahmut II'nin kensini sadarete münasib gördüğünü öğrenmişse de Yeniçeri kıyamlarının artmasını ve devlet hazinesinin boşluğunu gözönüne getirip hiç bir şeye muvaffak olamayacağını düşünerek tereddüt içinde kalmıştı. İstifaya ise aslâ cesaret edemiyordu. Binbir zorluk içinde Mühri hümayunu kabul etmekle beraber bazı kürt aşiretlerinin tâlim ve terbiyesini tamamlamak üzere olduğunu ileri sürerek bir az daha oyalanmak arzusunda bulunan Yusuf Ziya paşa, bu suretle vakit kazanmak istemiş ise de ikinci Mahmudun mükerrer ve şedit emirleri karşısında daha fazla

dayanamıyarak 1224 yılı Saferi başlarında bulunduğu yerden hareketle istemiye istemiye İstanbul'a gelmiş ve derhal yeni vazifesine başlamıştı. (5). Cevdet paşanın ifadesine bakılırsa bu esnada İstanbul'da sadaret kaymakamı bulunan Çarhacı Ali Paşanın mezkûr vazifeye asaleten inha ve tayinini münasip görecekti, hattâ bunu kendisi için bir hak olarak iddia edecek kadar ileri gittiğine hükmetmek icap eder. (6) O çıkan ihtilallerde yaptığı hizmetleri ortaya sürerek kendisinden başkasının bu işe lâyık olmadığını söylüyordu. Mühri humâyûnunun Yusuf Ziya Paşaya gönderildiğini öğrenince pek ziyade üzülmüş, sadareti ele geçirmek uğrunda her fedakârlığı göze almaktan çekinmemişti.

Askerî teşekkül mensuplarının Yusuf Ziya Paşayı istemediklerini her tarafa yaymak maksadıyla İstanbul sokaklarının ev kapılarında ve dükkân kepeneklerinde türlü türlü reklâm resim ve yazıları yazdırıp yazdırmaktan fariğ olmamıştı. Bu maksatla İstanbul kadısı Köstendilli Tahir efendi ile aralarında ceryan eden mükâlemelerde Yusuf Ziya Paşa aleyhinde yaptığı bu faaliyetleri alenen söylemekten de çekinmemişti. (7) Yusuf Ziya Paşanın sadarete tayininden

(5) — Cevdet paşa, Tarih-i Cevdetin, matbaa-i Amire tabı, C: 6, S: 133.

(6) — Aynı eser, c: 6, S: 61 - 62.

(7) — Cevdet paşanın Hamidizade perverlerinden olduğunun beyan ettiği Köstendilli Tahir efendi sözünü esirgemez ve bildiğini söylemekten çekinmez cesur ve natûk bir adamdı. Yusuf Ziya paşayı müdafaa etmek hususunda Çarhacı Ali paşaya karşı takındığı tavır ve ifade İkinci Mahmudun nazarı dikkatini celb etmiş, her hangi bir, karışıklığa meydan vermemek üzere o sene Zilhicesinin onbirinci günü Mihalice nefyedilmişti. Yerine ise Mekhizade Asım ef. tayin olunmuştur. (Bakınız: Tarih-i Cevdet, c: 6, S: 61 - 63).

dolayı yaptığı bazı çirkin hareketlere rağmen ikinci Mahmut nazarında yine ehemmiyetini muhafaza eden Çarhacı Ali Paşa, bir müddet sonra Kaptanderyalığa tayin olunmuştu. Eşkiya reislerinden olan Kandıralı'nın daveti üzerine nefyedildiği yerden İstanbul'a gelerek zorbaların zoru ile Kaptanderyalığa geçen Seyit Ali Paşa'nın böyle nâzik bir zamanda Deniz kuvvetlerinin başında bulunması, mahzurlu görülerek 21 Mart 1809 (4 Safer 1224) da azl ve az sonra Afyonkarahisarına nefyedilmiş, yerine ise yukarıda söylediğimiz üzere Çarhacı Ali Paşa getirilmişti (8). Bu suretle Çarhacı Ali Paşa bir müddet bu işde kalmışsada zihni sadaret sevdasıyla sarılmış olduğundan o mevkie geçmek için türlü teşebbüslere girişmekten vazgeçmiyordu. Onun bu arzusu karşısında korku ve telâş içinde kalan Yusuf Ziya Paşa ise mukabil tedbirler almaktan geri kalmıyordu. İkisinin birlikte iş görmesi imkânsızlığını sezen İkinci Mahmut, nihayet Çarhacı Ali Paşa'yı 8 Haziran 1809 (23 Rebiül-ahır 1224) tarihinde Kaptanderyalıktan uzaklaştırıp Limni Adasına sürgün etmekten başka çare bulamamış, yerine ise Bursa'da ikamet etmekte olan eski Kaptanlardan Hacı Mahmut Paşayı ikinci defa olarak tayin eylemişti (9).

(8) — Cevdet paşa, Tarihi Cevdet, matbaai amire tabı, c: 6, S: 127. Çarhacı Ali paşa Kaptanderyalığa tayin edildiği zaman Keçeci zade İzzet Molla şöyle bir tarih söylemişti:

شه قلم کرم قائمقام صدر دیشانی

نسیم طاقته ایلدی ساحلرس مقصود

چیقاردم عزتا بحر هزجدن درکی تاریخ

قبودان ایتدی دریایه علی پاشایی شه محمود

۱۲۲۷

(9) — Cevdet paşa, Tarih-i Cevdet, matbaa-i Amire tabı, c:6, S: 134.

Limnide bir müddet menkûb durumda kalan Ali Paşa yine ikinci Mahmudun emrile birbiri ardınca Alâiye mutasarrıflığında ve Trabzon, Konya, Kars, Sivas ve Ağrıboz Valiliklerinde bulunmuştur. Trabzon Valiliğinde bulunduğu sırada denizden ve karadan Şehrin kalesini kuşatmış olan Rus kuvvetlerine karşı büyük bir şecaat ve kahramanlıkla müdafaa ettiği tarihen sabittir (10).

Yukarda bir parça temas ettiğimiz üzere o, 1222 senesinde tahâşşût ve tekessüre başlıyan Rusların üzerine sevk olunmuşsa da büyük bir başarı elde edemedikden başka bozgunluğa uğramıştı. Bu hezimet Cevdet Paşanın dediği gibi o tarihlerde herkes üzerinde korkunç bir korku ve üzüntü doğurmaktan hali kalmamıştı. Zira ordunun pişdar kısmını teşkil eden bu kuvvetin bozulması, bulunduğu yerde durmaktan mahrum olan esas kısım için en büyük bir darbe olmuştu. (11) 1224 senesi Şaban ayı ortalarında Rusyaya giden Osmanlı Ordusuna yardım etmek üzere yenicerilerden, dalkılıçlardan (12) Orduyu Hümayûn askerlerinden, kulkethûdası, pehlivan ve boşnak ağalardan ve diğer memurlardan mürekkep büyük bir kafiyele dâhi bir aralık başkanlık yaptığı söylenen Çarhacı Ali Paşanın Silistire'ye dört saatlik bir mesafede kâin olan Rus karakolunu ürküterek Tatariçeye varmış, bir takım metrisler kazmak suretile o havalide yerleşmişti. Bu esnada Serdarı Ekrem de idaresinde bulunan Osmanlı ordusunu Ruscukda bırakarak Tatariçe civarına vasil olmuş ve Çarhacı Ali Paşa ile sair me-

(10) — Aynı eser, c: 12, s: 87.

(11) — Keza, C: 8, S: 249.

(12) — Ahmet Rasim, Resimli ve haritalı Osmanlı tarihi, C: 1, S: 147 - 149.

murlara emir ve direktifler vermişti (13). Biz Balkanlarda vuku bulan bu Rus muhasamalarından vazgerek on sekiz kıt'a gemi ile bir aralık Trabzon civarına bir miktar asker çıkaran Rusyaya karşı Çarhacı Ali Paşa'nın maiyyetindeki şahıs ve askerlerle, gösterdiği başarıyı kısaca kayıt ve işaret etmekle iktifa edeceğiz. Cevdet Paşa'nın kayıtlarına göre bu esnada Çarhacı Ali Paşa emri altındaki kimselere saldırış emri vermiş ve neticede bir haylısını idama mahkûm ettirmişti. Geri kalanları ise bozguna uğrayarak gemilerine canalıp kaçmakla hayatlarını güçlkle kurtarabilmişlerdi (14).

1225 yılı sonlarında Trabzon Valiliğinden uzaklaştırılan Çarhacı Ali Paşa, Ankara'da bir müddet oturduktan sonra Konya'ya Vali olarak gönderilmişti. Halk arasında söylenen sözlerden ve okunan destanlardan edindiğimiz bilgilere göre Çarhacı Ali Paşa'nın Konya'daki faaliyetleri arasında Bekir ağa adlı tanınmış bir zatı şehit ettirmesi ilk kayıt edilecek olaylardan birisidir. Cezzar Ahmet Paşanın Napoléon Bonaparte'a karşı kazandığı büyük başarılarda esaslı rolü olduğu muhakkak olan bu zatın Kadı Abdurrahman Paşa zamanında Konya'da oldukça önemli hizmetleri görülmüştü. Başta Konya olduğu halde dolayları halkı üzerinde şöhretini gittikçe artıran Bekir ağa'nın Alibeyhöyüğü civarında vukubulan katli, Konya tarihinin kanlı sahifelerinden birini teşkil eder. Onun katli fermanı ile birlikte Konyaya Vali olarak gelen Çarhacı Ali Paşa, kendisini Alibeyhöyüğü civarında karşılayan Bekir ağayı çadırda namaz kılarken ve

(13) — Cevdet Paşa, Tarihi Cevdet, C: 9, S: 165.

(14) — Aynı eser, C: 9, S: 264.

secdeye vardığı sırada cellâtlarına öldürtmüştü. Bazı kimselerce "Koç Bekirâğa," diye de tanınmakta olan Bekir ağayı bu suretle ortadan kaldırmakla iktifa etmediği az gören Mahmut II. ayrıca Konyadaki emlak ve akarının da müsadere edilmesi hususunda bir ferman daha göndermekten çekinmemişti. Osmanlı hükümdarının emirlerini sadece yerine getirmekten başka esaslı bir rolü olmaması onu bazı kimselerce affedilebilir farz ettirirse de tarih nazarında durumu, öy-

le sanıyoruz ki, her halde uzun zaman için lekeli kalmaktan kurtulamıyacaktır (15).

Bununla beraber biz olayları yönsüz bir zaviyeden görmek isteginde olduğumuzdan dolayı Konyalı Şemî'nin onu öven parçalarını da buraya kaydetmekten çekinmiyoruz. Koca âşık, yazdığı bir destanda kendisinin ve Çarhacı Ali Paşanın katıldığı bir cengi şu suretle tasvir etmektedir. (16)

Nedenlû var ise ervâhı mü'min
Bu cenkte Allahü a'lem beraber
Bayü geda yüzbin asalı miskin
Ricali gaiban mübhem beraber.

Kuşattı askerler sol ile sağ
Bellerinde âhen gayret kuşağı
Yürüttü önce tuğu, sancağı
İzn-i hakla Sadrazam beraber.

Gökte melâikeler bizimle bile
Hazret-i Ali bindi düldüle
Yüz yirmi dört bin Peygamber ile
Abamız Hazret-i Âdem beraber.

(15) — Şehit edildiği yere defnedilen Bekir ağanın gökmermerden işlenmiş mezar taşında şu kitabe görülür :

هوالباق
ایچوب جام ضغادن شری
ایدوب فانی جهانندن عزائی
قالمدی وقتم وصیت ایدم
ایلدی حق بکا شهادت دولتی
عزوجنان درگاه عالی
متسلم ایات سیدی قوچ بکر آغا
روحنه فاتحه

۱۲۲۶

(16) — Matbu Şemî divanı, 1226, S. 21-22.

Ebubekir, Ömer, Hazret-i Osman
Amm-i resulullah Hamza kahraman
Timur ton giymiş hezâr pehlivan
Her biri Zaloğlu Rüstem beraber.

Git sefere kulu isen Allah'ın
Gitmez isen ümmeti değilsin ol şahın
Nur-i dideleri Resulullahın
Fatimatüzzehray-ı mahrem beraber.

Şehidan zümresi oldular hazır
Cümlelerin Mâbûdu yezdan nazır
Ordu ordu gezer İlyas'la Hızır
Yaralı kullara merhem beraber.

Geldi kudretullah uyandı dünya
Bu gazaya cümle olduk müheyya
Serfirazı evliya Hazreti Mevlâna
Yanınca İbrahim Edhem beraber.

Bu seferin halk olundu ricâli
Buldu kemalini yakın zevali
Mey yerine hain Mosko Kırâli
Gezdirden yanınca olsam beraber.

Bu gazaya giden kul olur makbûl
İnşallah bu sene fütühat memûl
Gazi sultan Mahmut sancağı Resûl
Fahriâlem, nuru Ekrem beraber.

Yüzellibin âlim ilmile âmil
Kuşandı meyâne seyf-i hemâil
Ali paşa oldu sancağa hâmil
Vezir-i muhterem mülhem beraber.

Çekilsün orduya mevç mevç asker
Yazın kılınçlara Allahü ekber
Sure-i Fetih okur duacı kemter
Şem'i didesinde (.....)[*] beraber.

Konyalı Şem'inin Çarhacı Ali pa-
şa'yı aynı zamanda ilgilendirmekte
olan bu destanından (17) başka man-
zûm bir parçası daha vardır ki bu da
vaktile eksik bir şekilde basılan di-

vanında mevcûd bulunmaktadır. Biz
Çarhacı Ali Paşayı yakından ilgilen-
dirmesini düşünerek bunu da burada
tekrarlamayı uygun görüyoruz.

Mübârek eylesün Mevlâ bu şüirim yadigâr olsun
Didim herkim sebab oldise anlar berhudâr olsun.

Melâikler ederler gök yüzünde cümlesi hayret
Kudûmi bahşle ikbali devlet bahtiyar olsun.

Bu bağda her bahar oldukça bir âhû güzel nihâl
Selâmet bezminin tâze dirahî meyvedar olsun.

Sığinsun sayesinde sadhezâr hamuş-ü sergerdan
lhâta eylesün dünyayı hükmü sâyedar olsun.

Cihanda günbegün kadrin yüce etsün ulutanrı
Serinde mürğî devlet âşîyânı berkarar olsun.

Sezâdır bu mahalde yükselte âbaü ecdâdı
Bu da bir çarhacı Ali paşa'dan yadigâr olsun.

Sefa ü zevkınız hallâk-ı âlem eylesün müzdat
Bu derdment Şem'i himmet fanûsunda hep yanar olsun.

(*) Konya Eski Eserler Müzesi kütüphanesinde iki tane Şem-i Divanı bulduk. 1226 tarihli-
sinin 22.ci sayfasında bu son satır aynen:

(شمی دیدہ سندہ «بورتم» برار)

1302 tarihli-
sinin aynı sayfasında ise:

(شمی دیدہ سندہ «نور عیم» برار)

yazılıdır.

Bu yazılar, Ali Paşa hakkında medhiyye
olarak yazıldıklarına göre doğrusu:

(شمی دیدہ سندہ «نور عیم» برار)

olmak ağıleptir. Hatâ, vaktiyle istinsah eden-
lere aittir.

«Konya»

(17) — Tarih incelemelerinde destanlar,
halkın hislerine terceman olan varlıklar ol-
duğu için öneninin bizce fazlalığı şüphesiz-
dir. Gencosmanın ölümü üzerine söylenenleri
başta olduğu halde Alemdar Mustafa paşaya
ve Kadı Abdurrahman paşaya ait olanları be-
lirsiz kağan tarihî hadiselerin mahiyetini ay-
dınlatmak hususunda faidesi çoktur. Şem'i nin
Çarhacı Ali Paşayı ilgilendiren destanını kayt
ederken düşündüğümüz şey de budur.

Kadı Abdurrahman paşanın beş,
altı yıl kadar süren valiliğini takib
eden günlerde Konyaya gelen Çarhacı
Ali paşanın bu sonuncu memuriye-
tinde yaptığı işlerle gösterdiği hizmet-
lerin bizi daha ziyade ilgilendireceği-
ni bir daha tekrarlamayı lüzumsuz
görüyoruz. Yalnız bu yolda bugün
elimizde kâfi miktarda belge bulun-
madığından ancak mevcutlarla iktifa
etmek mecburiyetinde kalıyoruz. Bu
cümleden olmak üzere onun Konya'dan
ayrılış ile yakından alakadar olan
Tekelioğlu İbrahim bey meselesine de
kısaca temas etmeden geçemiyeceğiz.
Çarhacı Ali paşa Konya Valiliğinde
bulunduğu sıralarda Osmanlı hükû-
metine isyan bayrağını kaldıran İbra-
him bey üzerine Seraskerlik ünvanı
ile memûr edilmişti. Fakat o bu su-
nuncu memûriyeti sırasında başından
geçirmiş olduğu olayların önemlile-
rinden Tekelioğlu İbrahim bey kıya-
mında esaslı bir başarı elde edeme-
mişti. Emrindeki askerî kuvveti iyi
idare edememesi yüzünden Teke civa-
rında bozguna uğramasına sebep ol-
muş ve bunun neticesinde ise veza-
ret üzerinden alınarak tekrar Limni
Adasına sürgün edilmişti (18). Limni-
den sonra Keşanda bir müddet kalan
Çarhacı Ali paşa nihayet bu sonuncu

(18) — Çarhacı Ali Paşanın azlinden sonra
Tekelioğlu üzerine Kaptan Mehmel Husrev
Paşa gönderilmiştir. Bu zat mezkûr isyanı
kısaca bir zainanda bastırarak o havalide em-
niyet ve âsâyişi temine muvaffak olmuştur.
(Bakınız: Tarihi Şanizade C: 2, S: 209 - 221.
Tekelioğlu İbrahim'in babası ve ecdadı o ha-
valide uzun zamandanberi tağallüb ile tanın-
mışlardı. Hiç bir zaman sedakata yanaşmak
istemiyen bu âilenin o bölgeden uzaklaştırıl-
ması uygun görülmüş ve sâdir olan bir fer-
manla çoluk çocuklarıyla birlikte cümlesi Se-
lânik'e sürülmüşlerdi. (Tarihi Şanizade c: 2,
s: 223).

menfasından Kars muhafızı olmuş ve
bir kaç yıl sonra ise Sivas ve 1820
(H: 1236) tarihinde de Ağrıboz valilik-
lerine gönderilmişti. Ağrıboz valisi
iken bir aralık Osmanlı Hükûmdarın-
ca azli cihetine gidilmişse de o sıra-
larda devletin başında Savaş gibi bir
çok önemli gâileler olduğundan bun-
dan muvakkaten vazgeçilmiş ve yine
aynı vazifede bir müddet daha alıko-
nulmuştu (19).

Memleket idaresinde göster-
diği yolsuz hareketleri dikkat na-
zari çektiğinden orada daha fazla
kalması tehlikeyi görülmüş ve bütün
malları müsadere edilmek ve üzerin-
den vezirlik rütbesi alınmak suretile
Tokat'a sürgün edilmişti. (20) Çarhacı
Ali paşa menfasını Tokat'dan sırası
olan konya'ya tahvil hususunda çok
uğraşmışsada buna muvaffak olama-
mıştı. (21) Sivas'ta bulunduğu sıralar-
da halk ile arasında vuku bulan bir
geçimsizlik üç ay kadar uzamış ve
neticeyi lehine halletmeye muvaffak
olmuştu. Sivas'tan sonra Karahisar'da
ve iki yıl kadar da Âlâiye ve İçel
mansıplarında bulunduğu, söylenmek-
te olan Çarhacı Ali paşa, Ağrıbozdan
sonra ikamete memur edildiği Tokat'da
hayata gözlerini kapamıştır. 1823
(H 1239). Esat efendiye göre «şecaatı
müstağni-i târif ve tama'kârlığı ise
vareste-i tavsif» olan (22) Çarhacı
Ali paşa Tokatda Hatûniye camii me-
zarlığına defnedilmiştir. (23).

(19) — Esat efendi, Vekayinâme, Millet Kü-
tüphanesi, Tarih kitapları (yazma), c: 1 s:
272 - 273

(20) — Aynı eser C: 1, S: 285 - 286. Çarhacı
Ali paşanın Tokat'a nefyinden sonra yerine
Ömer bey tayin edilmiştir.

(21) — Keza, C: 1, S: 318.

(22) — Keza, S: 321.

(23) — İsmail Hakkı, Kitabeler, 1927. S: 32.

ŞER'İYYE MAHKEMELERİ SİCİLLERİ

M. ZEKİ ORAL
KONYA MÜZESİ MÜDÜRÜ

Sicillerin Önemi:

Siciller; memleket tarihi ve tarihi eserleri ile il'lerimizin mülki, Askeri, malî yönetimleri, ekonomik ve sosyal durumları... ilh. gibi konularla ilgili belgeleri ihtiva eden defterlerdir. Bunların tarih araştırmaları ile uğraşanlar için birer hazine oldukları, önce büyük üstad İsmail Hakkı Uzunçarşılı oğlu tarafından ortaya konmuş (1), Niğde'de elime geçen şer'iyye sicilleri hakkında bir makalede tarafımdan yayınlanmıştı. (2) Sonraları memleket içinde çıkan bilhassa Halkevleri dergilerinde buna dair türlü yazılar yazılmış ve metinler neşrolunmuştur. Bu yazımızda Konya'daki sicillerden söz ediyoruz.

Konya müzesinde toplanan siciller, seneleri, vasıfları:

Konya Âsarı-atika müzesine; Konya, Isparta, Burdur il'leriyle ilçelerinden 329 defter gelmiş, müzede bu işe elverişli bir daire ayrılarak geldiği yerlere göre tertiplenmiştir.

Elimizdeki siciller 16. cı yüz yıldan başlar, 20 cı yüz yıla kadar devam eder. Yani (945—1327) hicri yıllarına aittirler.

(1) — Ülkü mecmuası (Evvelki tip) cilt 5 sayı 29 sayfa 265.

(2) — Akpınar mecmuası sayı 37, Temmuz 1939

"Kadı sicilleri," de denilen bu defterlerin boyları 0,35—0,68, enleri 0,13—0,27 m. Arasında değişir. İçerisinde «terki» heybesine de konularak vak'a yerlerine taşınacak biçimde ve boyu eninin iki mislinden biraz fazla dik dörtgen şeklinde yapılmışlardır. İçlerinde 37—318 yaprak vardır.

Yaptığımız incelemelere göre bu defterler, önceleri kalınca ve dayanıklı "samanî âharlı," (3) ve ince oldukları halde daha dayanıklı olan "âbâdî," (4) cins kâğıtlar ciltlettilerilerek yapılmış.

1285—1286 H. 1868—1869 M. yıllarından; Konya mahkemesinden alınmış 93 cü defterden sonrakiler ise, "eseri cedit," dediğimiz ince ve az mukavemetli kâğıtlardan yapılmağa başlanmış olduğu görülmektedir. 1300 H. 1883 M. Yıllarından sonraki siciller de Avropadan gelmiş hazır ciltli ve çizgili defterlere yazılmıştır.

(3 - 4) — Şark memleketlerinde ve İstanbul'da yapılan kâğıt cinsleri ve kâğıdın üzerindeki pürüzleri, delikleri kaybetmek; kalemin yürütmesine elverişli olmayan, mürekkebi dağıtan kâğıtların kusurlarını kapatmak için yapılan türlü ilâçlama işlemine (âharlama) ve bu suretle ilâçlanmış olanlara (âharlı) denilir.

* Gülzar-ı savap. Nefes zade İbrahim, sayfa 75, İstanbul'da yapılan kâğıtların nasıl meydana geldiği hakkında malûmat, tarihi-Osmanî encümeni mecmuası cüz' 3 S. 189

Senelerden beri rutubetli mahzenlerde kalmış, pek çoklarının ciltleri bozulmuş, yaprakları çürümüş; harap perişan bir hâle gelmiş olan bu defterlere, teslim alındıktan sonra sayfa numaraları konmuş, tertiplenmiş, çok büyük itina ile ciltlettirilmeye, tasnife başlanmıştır.

Tecrübe göstermiştir ki: Bu sicillerin ömürlerini uzatmak, evlâtlarımızın da faydalanmalarını sağlayabilmek için bir elden idare edilmesine, her elin dokunmamasına kat'i ihtiyaç vardır. Bunun için, sicillerin muhteviyatı tasnif fişleri üzerine aksettirildikten, ilim adamlarımız aradıkları konuları fişlerde bulduktan sonra, yalnız o defteri memurundan istemeli; ve memuru, aranan sayfayı okuyucunun önüne açmalıdır. Diğer kitaplarda ve kütüphanelerde olduğu gibi her okuyucu bu defterleri baştan başa karıştırmak fırsatını bulursa, esasen çürümüş olan sayfalar az zamanda dökülüp gidecek, bütün emekler neticesiz kalacaktır.

Sicillerde ki yazı cinsleri:

Siciller, Kadı ve kâtipleri tarafından mahkeme zamanında, vak'a yerinde, elde, ayakta, ve ekseriya acele olarak yazılmış olduğu için, içindeki yazıları, bildiğimiz yazı nevilerinden rık'a, ta'lik, nesih, reyhanî, divanî, siyakat... (5) ilh. gibi bir nevide göstermeye imkân yoktur. Ekserisi rık'a, ta'lik ve divanî'den bozma ve kişilere göre değişen ve okunaklı olmayan yazılardır.

Sicillerin muhteviyatı:

Siciller, muhteviyat itibazıyla şu şekilde hulâsa edilebilirler:

(5) — "Eski yazıları okuma anahtarı," (Mahmut Yazır.)

1 — Vakfiyeler:

A — Cami, mescit, mektep, medrese, türbe, tekke, hanıkah... ilh. gibi dine ve kültüre ait eserlerle ilgili olanlar.

B — Köprü, çeşme, misafir hane, han, kervansaray... ilh. gibi diğer hayır eserlerine ait bulunanlar.

2 — Berat, ferman ve emirnameler: (6)

A — Vakıflar, vakıf şartları, erazi hudutları tevliyetler, tevliyet ihtilafları ve tevcihleri.

B — Mansıp, memuriyet tayinleri, tevcihleri ve azilleri.

C — Cûlûs ve hal' ile ilgili olanlarla asker toplanması, harp ilânı, iâşe ve ikmâl hazırlıkları.

3 — Mali işlere ait olanlar:

A — Hazarî ve seferî vergilere (7),

B — Ticaret ve ticarî muamelelere müteallik vesikalar.

4 — İlâm-ı şer'iler:

A — Ferdî hayata ait olanlar, şirkat, cinayet, nafaka, miras, nikâh, veraset, veraset ispatları, veraset hakları, diğer hukukî davalar.

B — İçtimai hayata ait olanlar: Rayiç mazbataları, Belediye zabıta işleri.

5 — Hücceti şer'iyeler:

A — Kişiler arasındaki senetler mukaveleler.

B — Müesseseler arasında ve müesseselerle şahıslar arasında olanlardır.

6 — Emirnameler: Merkezden, Eyalet beyinden, Askefî kumarlardan gelmiş olduklarına göre de iki üç kisma ayrılabilir.

7 — Fatih devrinde kabul edilmiş, Kanunî zamanında genişletilmiş olan (Kanunname-i Âl-i Osmân) da bu vergiler hakkında izahat vardır.

Şer'iye mahkemeleri sicillerinin genel durumlarının şöylece gözden geçirdikten sonra maksada gelelim :

Halkevimizin saygı değer başkanı Avukat Midhat Şakir Altan, 4/9/1945 tarih ve 598/4 sayılı yazılarıyla bu sicillerden *Konya* dergisine yazı istedikler.

Konya'mızın en bâriz vasfı, «tarih ve tarihî eserler» bakımından çok zengin bir yer olmasıdır. Sicillerden, Halkevi dergisine alınacak yazıların bu yönden mütalaa edilmesi uygun olacağı düşünüldü. *Konya* mahkemesinden alınmış 970 H. tarihli birinci defterden başlanarak tarihî eserlerle ilgili emirler, berat ve fermanların birer ikişer neşredilmesi muvafık görüldü. Bu vesikalar sonunda bir araya getirilerek ustâd *Âhmet Refik* merhumun (*Anadoluda Türk Aşiret'leri*), (*Osmanlı devrinde Türkiye Madenleri*) gibi bir eser meydana gelirse; *Konya* tarihi için küçümsenmeyecek bir iş yapılmış olur.

— I —

Sultaniye (bu günkü *Karapınar ilçesi*) de yapılan imarete ne suretle erzak tedarik edileceğine dair:

Sureti Hükm-ü Şerif

مفاخر القضاة والحكام معدن الفضائل والكلام مميز
الحلال عن الحرام...

Konya ve *Larende* ve *Niğde* ve *Ereğli* ve *Aksaray* kadıları زیدت فضائلهم
Tevki-i refi-i hümayun vasıl olacak malûm olaki haliyâ Sultaniye nam mahalde bina olunan İmareti Âmirem (*) kilârına müteallik havaic

(*) Milletvekilimiz Sayın Bay Dr. O. Şevki Uludağ'ın *Karapınar*'daki eserler hakkında kıymetli bir etütleri vardır. «*Konya*» sayı. 35, S. 2071.

hususunda *Mevlâna eski İl* kadısı ve Mütvellisi mektupların gönderüp taht-ı kazanuzdan talep ettiklerinde her ne ise tedarik olunup bî kusur verilmek emredüp buyurdum ki: Hükm-ü şerifim vardıkda her biriniz bu hükm-ü şerifimin suretini sicillerinize kaydedüp dayıma mazmun-u hümayûniyle amel eyleyüp müşarünileyhüma tarafımdan mektupları ile adem vardukda lâzım ve mühim olan her ne ise talep ettiklerine göre akçaları ile narh-ı ruzî üze bî kusur tedarik ediverüp kiracı erleri buluvirüp gönderesiz ve her biriniz ne miktar nesne gönderirseniz yazup müşarünilhümaya ilâm eyleyesiz. Ana göre talep eyleyeler. Emma bu behane ile kimesneye zulüm ve teaddi olunduguna rıza-yi şerifim yoktur. İhtimam idüp kimesneye teaddi ettirmekten hazer edesiz şöyle bilesiz, bir dürlü teahhur eylemeyüp alamet-i şerife itimad kılasız. Tahriren fi evayil-i şehri Cemaziyel evvel min şuhur-i sene ihda ve seb'in ve tis'amie. 971.

تحریراً فی اوایل شهر جمادی الاول من شهر سنه احدی
وسبعین و تسعمایه

Konya defteri sayı: 1 sahife: 30

— II —

Selçuk Vezirlerinden *Sahib Ata*'nın *Akşehirde* yaptırdığı medreseye vakfedilen köylerin tapu resimleri vakfa ait olacağına dair:

Sureti Hükm-ü Şerif

قدوة الامراء الكرام عمدة الكبراء الفخام ذو القدر والاحترام
المختص بمزيد عنايت الملك العلام قدوة القضاة والحكام معدن
الفضل والكلام (8) ve دام عزته *Akşehir* beyi

(8) - *Fatih* zamanında kabul edilen (*Kanunname-i Âl-i Osman*) da bu elkab hakkında da tafsilât vardır. Tarih-i Osmanî Encümeni mecmuası cüz. 14, sahife. 30.

İshaklu ve *Akşehir* kadıları دام فضلها
tevki-i refi-i hümayun vasıl olacak malûm ola ki, Darend-i hükm-ü şerif قدوة المدرسين *Mevlâna Muhittin*
Dergâh-ı muallama gelüp nefsi *Akşehirde Sahip Ata* medresesi dimekle marûf medreseye Mûderris olup *Akşehir* kazasına tabi *Eğrigöz* اكری كوز nam karye ve *Gököyük* كوك اويوك nam mezraa ve *İshaklu* kazasına tabi *Çiftlik* قاپوتاتار ve اصل ve اولوز بکر ve چيفتليك
karyelerin hukuk-u şer-iyesi medrese-i mezkûre vakfından olup Vilâyet tahrir olundukda resm-i tapu (9) resm-i urfiyedendir deyu deftere kaydolmağla *Sipahi*'ler mukteze-i şer' üze vakfa aid ve raci olan resm-i tapuyu ahp teaddi iderler. resm-i tapu almak meşrû değildir. ol dahi vakfındır de-

(9) - Yedi numaralı haşiyeye bakınız.

yu elinde fetvası olduğunu arzitemein buyurdum ki hükm-ü şerifim vardukda husemayi beraber idüp bermucib-i şer'-i kavim اونات (10) vechile hak üze teftiş idüp elinde olan fetvasına nazar idüp göresiz Kaziye arz olunduğu gibi ise ol babda şer-i şerif ve fetva-yı münif mucibince amel eyleyüp hilaf-ı şer-i kavim kimesneye işitirmeyesiz, muhtaç-ı arz olanı bildireriz, şöyle bilüp alamet-i şerifime itimat kılasız, tahriren fi evahir-i şaban sene tis'a ve seb'in ve tis'amie

تحریراً فی اواخر شعبان سنه تسع وسبعین و تسعمایه
Konya defteri sayı: 1 Sayfa 30.

10 - اونات = Onat = Unat :
Doğru, uygun iyi, mükemmel; demektir. Bu kelime eski metinlerde çok geçer Müzekkiy'ün - Nufus 1281 tab'ı sahife 277. Tanıklarile Tarama sözlüğü sahife : 544.

Y E N İ A M E R İ K A

Ter : FUAT GÖKBUDAK

ESKİ KONYA MİLLETVEKİLİ

Ya : ANDRÉ MAUROIS

(Bu yazı André Maurois'ın son zamanlarda yazmış olduğu ve benim tercemesini tamam ayıp bastırmakta olduğum Birleşik Amerika Devletleri tarihi ödüllü eserden bir bahis parçasıdır. Eser iki cilttir; ve baskısı bir aya kadar bitecektir.)

1866 la 1900 arasında Amerika nekadur çabuk değışmişse, 1900 ile 1940 arasında da o kadar değışmiştir. Bu müddet zarfında şehirler köyleri eritmekte devam etti. 1940 daki 131 milyon nüfusun 74 milyonunu şehir halkı teşkil ediyordu. 1905 ile 1910 arasında Amerika'ya göç edenlerin sayısı yılda bir milyon kadardı. 1927 den sonra bu miktar kanunla azami 150 bine indirildi. Her memleketin gönderebileceği göçmen miktarı, o memleketin, 1920 yılında, Amerika vatandaşları olarak bulunduğu milletdaşları nisbetine göre tayin edilmekte idi. Başka kelimelerle ifade etmek istersek, Amerika kendi halkının ırk ve dil teşekkülâtına bir istikrar vermek istiyordu. Muhtelif unsurların bir birine karıştırılması mes'elesi ise taşıt vasıtalarının ilerlemesiyle kolaylaşmış bulunuyordu. 1900 de Amerikada 8000 Otomobil vardı; 1941 de ise 32 milyon. Her tarafta modern yollar inşa edilmiştir. Hava nakliyatı, Wells'in tahayyüllerini çok geri bırakacak derecede inkişaf etmiştir. Wright kardeşlerin ilk denemelerinden 1914 harbına kadar, havacılık, spora ve ilmi araştırmalara inhisar etmişti. Bu gün muntazam fener ışıkları boyunca uzanan hava yolları memleke-

tin dört tarafını dolaşır. Bütün büyük şehirlerin hava meydanları vardır. Görünmez şua'lar tayyarelerin karanlıkta ilerlemelerini temin eder. Kıt'a yı 24 saatte boydan boya kat etmek mümkündür.

Pittsburgh'den Filadelfia'ya gitmek için 1812 de altı gün, 1845 de 14 saat lazım geliyordu; 1940 da ise iki saat kâfi idi. 1941 de dört buçuk milyon yolcu uçmuştur. Bunların içinden ölüm miktarı, kat edilen 100 milyon mil başına 2,2 kişidir. 1927 mayısında ilk defa olarak Lindbergh Atlantığı geçmişti. Bu gün Transatlantik Clipper uçakları, gemi intizamı ile Atlantik seyahatini temin etmektedirler. Mümkündürki, harpten sonra Avrupa gidecek olan hava otobüsleri, beşinci caddenin kara otobüsleri kadar çok olsun.

Taşıt vasıtaları gibi malûmat verme vasıtaları da memleket birliğine hizmet etmiştir. 1924 yılında Newyork'da ilânlar yapan ilk radyo merkezi W. E. A. F. olmuştur. Sonra C. B. S. (Columbia Broadcasting System) N. B. C. (National Broadcasting Company), ve bir çok serbest verici istasyonlar doğdu. Bu gün Amerika'da kamu efkârı üzerinde radyonun da

gazeteler kadar tesiri vardır. Günün ve gecenin her saatinde, havadis belletenleri radyo ile yayılmakta ve yorumcular tarafından bazan doğru bir şekilde, bazan da ihtirasla halka izah edilmektedir. Mühim ânlerde halkla temas etmek için Devlet radyodan istifade eder. Buşkan Franklin D. Roosevelt başarısını, kısmen, radyo vasıtasıyla ocak başındaki milyonlarca aile tarafından dinlenen basit ve açık söylevlerine borçludur.

Newyork Times ve Christian Science Monitor gibi bazı gazeteler münevverler tarafından bütün memlekette okunmakla beraber, umumiyetle basın mahallidir. Fakat, Scripps Howard Press ve Hearst press gibi guruplara ait olan, ve aynı gün aynı makaleleri neşreden «zincirleme» gazeteler vardır. Gündelik gazetelerin sütuncısı, radyo yorumcularına muadildir. O, gazete müdürlüğünün politikasını değil, kendi özel politikasını ifade eder. Bir çok mecmualar 48 Devlet'te de satılmaktadır.

Harpers ve Atlantic Monthly mecmuaları Fransa'da Revue de Paris ve Nouvelle Revue Française'in oynamış oldukları rolü oynar Saturday, Evening Post, Collier's, Liberty, the Reader's, Digest milyonlarca satılır. Daha şakacı hattâ arsız mecmualar, New Yorker ve Henry Robinson Luce'un mecmuaları (Life, Time, Fortune) satışlarının çokluğu ile bir çok Amerikalıların renk devrine karşı nasıl bir vaziyet aldıklarını, ve ne tepkide bulunduklarını gösterir.

Nation ve New Republic gibi haftalık gazeteler, bizzat kamu efkârına tesir eden kimseler tarafından okunduğu için oldukça önemlidirler.

Şehirlerin ve taşıt vasıtalarının tekâmülü aile hayatını sarsmıştır. Büyük şehirlerde ev kiralalarının çok pahalı

oluşu, beraber yaşamayı güçleştirecek derecede küçük apartuman dairelerinde oturulmasını icabettirmektedir. Kendi evlerinde oturanların sayısı gittikçe azalmaktadır. Otomobilin yardımı ve otellerin çoğalması sayesinde bir çok Amerikalı evlerinin dışında yaşamaya alışmıştır. Öğle yemeğini herkes işine yakın bir lokanta veya Cafeteria'da yer. Çocuklar bütün gün okullardadırlar. Akşamları gençler kendi yaşlarındaki kızlarla, ikiye ikiye gezmeye çıkalar. Kendilerine büyük bir serbeslik verilmiştir. Bu, başlıca, Amerikalıların cinsiyete Avropalılar daha ehemmiyet vermemelerinden ileri gelir. Bütün bu gezen çiftlere sinema bir sığınak teşkil eder?. İlk defa olarak sessiz filim 1903 de gösterilmeğe başlamıştı. Birçok kısımlı romanların perde üstünde gösterilmesi 1913 de başlar. Sözlü filim 1929 da icad olunmuştur. 1930 da her hafta sinemaya gidenlerin miktarı 85 milyondur. Mükemmell aktörleri olan Amerikan sineması bugün dünyayı feth etmiştir. Amerikan filmi eyimser ve basit bir hayat telkin eder. Amerikan filminde bir birini aldatan karı ve kocalar hemen hiç görülmez, ve zaten Amerikada, tek evliliğe tahammül için Avropada olduğu gibi bu çareye baş vurulmaz; onun yerine boşanma ve tekrar evlenme vakaları çoktur, Bazı Devlet'ler, meselâ: Nevada Devleti, boşanmayı bir endüstri haline getirmiştir.

1914 ile 1940 arasında boşanma adedi iki misline, yüzbin nüfusta yüz kişiden iki yüz kişiye çıkmıştır. (1940 da 264 bin boşanma, ve bir milyon 565 bin evlenme olmuştur.)

Amerikan endüstrisinin baş vasfı haline gelmiş olan seri imalatın başlıca iki neticesi olmuştur: Hayatın ucuzlaması, ve yaşama şekillerinin bir birine benzemesi. Orta Amerikalının hayat standardı birçok nokta-

lardan Avrupalınınkinden üstündür, ve gittikçe daha da yükselmektedir. Yiyecek madde istihsalâtının Devlet tarafından kontrolü sayesinde, fakirler dahi zenginler kadar temiz ve saf erzak alabilmektedirler; uzun zaman ihmâl edilmiş olan Amerikan Aşçılığı çabuk ve dikkate değer ilerlemeler yapmıştır; ev işleri, ustalıkla hazırlanmış makinalar sayesinde daha kolay bir şekle sokulmuştur. (Frijiderler, otomatik çamaşır yıkama makinaları, serî pişirme vasıtaları, tabak yıkama makinaları, ve saire.

Elbiseler daha ziyade hazır giyilir ve iyi dikilmiştir; ısmarlama elbise diktirmek günden güne azalmaktadır. Otomobil; Radyo, ve banyo odası halkın büyük kısmının alabileceği veya yaptırabileceği ucuzluktur; ve bunlar harpten önce veresiye elde edilebilirdi.

Amerikan sosyal hayatının zayıf noktası ev mes'elesidir. Bir çok fakir mahallelerin yıkılıp baştan yapılması icap ederdi. Bu derdin hal çarelerinden birisi, büyük şehirlerin her gün gidip gelinebilecek kadar yakınına, yedek şehirler inşa etmektir. Şayet Amerika bakımsız evleri ve işsizliği tamamen yok edebilirse, insanlığın bu güne kadar erişebidiğinin üstünde maddî hayat şartları yaratmış olacaktır, ki bu hiç de imkânsız değildir. Buna karşılık kuvvetli bir ilâncılıkla desteklenen seri imalât bir yeknesaklık doğurmaktadır. Muayyen bir ay zarfında milyonlarca Amerikalı aynı içkileri içer. (1940 da Coca - Cola içkisi), aynı kitabı okur. (Aylık kitap kulübünün kitabı), aynı filmi seyrederek, aynı hububatı yer, aynı fıkraları anlatır, aynı ilâçları kullanır, sonra da, şaşılacak bir birlikle; öbür ayın modasına geçer.

Eğitim Amerikanın en önemli meselelerinden biridir. Amerikalılar tahsil üzerinde hiç bir memlekette olmadığı kadar ciddidirler. İlk okullarda 26 milyon, Orta okulla Lise arasında bir mevkii olan High School'larda 7 milyon, Hayskoldan sonra geçen Üniversitelerinde de bir buçuk milyon kadar öğrenci vardır.

Memleketin her yerinde, modern veya Neogotik binalarla dolu güzel Campus'lar (okul bahçesi), kız ve erkek şen öğrenci kalabalıkları, spor sahaları, laboratuvarlar, ve en küçük şehirlerde bile saray gibi okullar gezinleri hayran bırakır. Fakat entellektüel netice 18 ci yüzyılda Yeni İngiltere'nin kırmızı küçük okulun'da elde edilen kadar parlak gözüküyor. Bu Hârp dolayısıyla halk askere çağrıldığı zaman, bazı bölgelerde okuma yazma bilmeyenlerin tehlikeli denemek kadar çok olduğu anlaşılmıştır.

Newyork Temis gazetesinin A. B. D. Tarihi hakkında 1943 de yaptığı bir deneme, öğrenciler arasında esef edilecek bir bilgisizlik olduğunu meydana çıkarmıştır. Şikago Üniversitesinden Hutchins gibi bazı Üniversite başkanları, Hayskollar'dan çıkan talebenin düşük kültüründen şikâyet etmektedirler. Bir Avrupalıya nisbeten bir muvaffakiyetsizlik gibi gelen bu neticenin sebepleri nedir ?.

Sebebin bir tanesi eğitim programlarının aynı olmayışıdır. Her Avrupalı öğrenci, ister istemez, aynı kültür temeline sahip olur. Birleşik Devletler'de ise bir öğrencinin tarih, coğrafya, aritmetik, hattâ İngilizce bilmeden Üniversiteyi bitirmesi mümkündür. Yüksek tedrisat bazan mükemmel vasıftadır, fakat temelsiz bilgiler üstüne sağlam bir kültür inşa edemez. A. B. D. nin bazı fakir Dev-

let'leri, tedris hey'etini ekonomi ile kullanır; Öğretmen ve Profesörlere çok az para verilmektedir. Hiç bir entellektüel değeri olmayan müesseselerin Bakalorya'lar yapmak, lisans ve doktora'lar dağıtmak yetkisi vardır. Zengin Üniversitelerin parası ekseriya kürsülere değil, binalara tahsis olunmaktadır. Bazı çok muhterem zatler müstesna, öğretmenler kritik zekâlar yetiştirmeye çalışmaz; öğrenci tarafından metodların değil, sadece müsabet olayların öğrenilmesinde ısrar eder ve (malûmat edinmenin kültür demek olmadığını) unuttur. Buna kar-

şılık, Amerikan kollejlerinin Avrupa'dan iyi öğrettiği şey, topluluk halinde yaşamaktır.

Üniversiteler az olaganüstü öğrenci, fakat çok miktarda iyi vatandaş yetiştirir; ve bütün Amerikan Üniversiteleri, erkek ve kız bütün öğrencilerine, dört büyüleyici senenin tatlı hatırasını bırakır (1).

(1) — Bu görüş André Maurois'nın bizzat işaret ettiği gibi bir Avrupalı, daha doğrusu bir Fransız görüşüdür. Daha ziyade Amerikan eğitimi lehinde olan kendi görüşümüz tercememizin ikinci cildinde bir not halinde gösterilmiştir.

KONYA İLİNDEKİ ŞİFALI SULAR (*)

Dr. Med. RIZA REMAN

KÖŞK HAMAMI:

1

I. — Beyşehir kaza merkezinin 20 km. kuzeyinde, Kireli nahiyesinin 15 km. doğusunda, Beyşehir - Ebülvefa yolunun üzerinde, Köşk köyünün bir çeyrek saat kuzeyindedir. İki ılıca mevcuttur.

II. — 35° - 39° C., içimi tatlımsı ve burukcadır. Shh. Coğrafyada kükürtlü olduğu yazılıdır. Analizi (Tablo: XXVI) dadır.

III. — Banyo.

IV. — Rumatizma deri hastalıkları.

V. — Geniş bir kubbe ile örtülü, havuzlu bir kaplıca binası vardır. Kaynak kaplıca yakınındadır. Sular kaynaktan fışkırarak çıkarlar. Su yolları betondandır.

VI. — Kaplıca binasının Selçuklardan kalmış olduğu ve Eşref oğlu tarafından yapıldığı rivayet edilmekte ise de yazılı eser yoktur.

VII. — Anket, Shh. Coğrafya, Maden istatistiği.

BEREKET ÇELEBİ:

2

I. — Beyşehirin 25 km. kuzeyinde, Doğanbeyli nahiyesinin 5 km. güneyindedir.

II. — 34°C., tabii lezzette, kokusuz bir sudur.

III. — Banyo.

IV. — Rumatizma, deri hastalıkları.

V. — Basit, kubbe ve havuzlu bir kaplıcası vardır. Metraktır.

VI. — Yok.

VII. — Yok.

(*) — Şifalı su kullanmak ilmi, Balneoloji ve şifalı kaynaklarımız adı altında Türkiye-mizdeki ılıcalarla şifalı sular üzerine Dr. Rıza Reman'ın yazmış olduğu kıymetli eserin, Konya iline ait kısmını aynen alıyoruz. S: 447 ilâ 455

SÜNDEK ILICASI:

3

I. — Beyşehirine bağlı Sündek (Söndük) köyünün beş dakika doğusunda bir kayanın dibindedir. Yanından Ilıca Deresi geçer.

II. — 40°C., tabii lezzette, kükürt kokuludur.

III. — Banyo.

IV. — Rumatizma, deri hastalıkları.

V. — Açık kaynak halindedir. Gölcüklerden istifade olunur.

VI. — Yok.

VII. — Shh. Coğrafya, not.

KÂTİP ÇELEBİ^(*), Cihannumasin-da, yalnız, Köşk kariyesi kurbünde bir ılıca bulunduğunu bildirir (S. 618). (Konyanın İktisadî Durumu) adlı eser-de, yukarıdaki üç ılıcadan başka, Köşk ve Sündek köylerinin arasında müte-addit şifalı kaynakların bulunduğu bildirilmiştir.

ILICAPINAR:

4

I. — Cihanbeyli (İnevi) kaza merkezinin iki saat güneyinde, Acı Tuz Gölünün kuzey batısında, Ilıcapınar köyündedir. (S. CALVI⁽⁶⁹⁾), bu bölge arazisinin genç-devri sâlis, néogène teşekkülâtı ile kaplı bulunduğunu bildirmektedir. Civarda, eski volkanlara ait kraterlere de rastlanmaktadır. Kaynakların sayısı bir düzüne kadardır. Bunlar alelâde travertinler derecesinde mesamatlı olmayan karbonat de şo, kalsiyum karbonat Concrétion'larından çıkmaktadırlar. WENZEL⁽⁷⁰⁾, vâdide bir çok sulfat de manyezi kaynakları bulunduğunu ve bunlardan bazılarının beş metre yükseklik ve on metre kutrunda tuf kraterleri yaptıklarını yazmaktadır (S. 40).

II. — Soğuk, tuzlu ve acımtarak lezzette, kükürt kokuludur.

W. Hamilton⁽⁶⁶⁾ da tuzlu ve kükürtlü olduklarını bildirir. Sular gaz fukuatiyle gelmekte ve fazlaca Kohlendioxyd gazı ihtiva etmektedirler.

III. — Banyo, içme.

IV. — Deri hastalıkları.

V. — Kaynak gölcükleri halindedir.

VI. — W. HAMILTON⁽⁶⁶⁾ ve HARLES⁽⁷⁴⁾, Kızhisar veya Koçhisardan on beş saat uzakta ve Konyaya daha yakın bir mahalde tuzlu ve kükürtlü kaynakların bulunduğunu, civarda han ve cami olduğunu bildirmekte iseler de yeri gösterilmemiştir.

VII. — Not, W. Hamilton, Harles, S. Calvi Wenzel.

KÜKÜRTLÜ SU ILICA ve ÇAMURU:

5

I. — Ereğli kaza merkezinin 7,5 km. kuzeyinde, Akhöyük köyündedir.

II. — 30°C., kükürt kokulu ve aynı lezzette, leke ve tortu yapmayan, demir ve kükürt tuzu ihtiva eden bir sudur. Analizi yoktur.

III. — Banyo ve çamur tatbikatı.

VI. — Deri hastalıkları, uyuz, rumatizma.

V. — Açık kaynaklar halindedirler. Çadırlarda kalınır, gölcüklerde banyo yapılır ve hastalıklı yerlere çamur sürülür.

VI. — HARLES⁽⁷⁴⁾, eskilerin Claudianopolis, Archelais, Heraclis (Ereğli) şehrinden bir kaç coğrafya mili doğuda, (Ereğli Kaplıcası) adı da verilen tuzlu sulu Kekrut kaynaklarından bahseder. W. HAMILTON⁽⁶⁶⁾, bu kaynakların kireç ve alçılı bir tabakadan çıktıklarını, civarda harap binalar, mermer bloklar, han ve cami bulunduğunu bildirmekte ve bunların Konyalı Sultan Alâeddin tarafından inşa edilmiş olduğunu yazmaktadır.

Kaynaklar dokuz, on yerden fışkırmakta ve kireç teressübatı yapmaktadırlar. Sular bir arşın derinliğinde gölcükler teşkil etmekte olup etrafları duvarla çevrilidir.

Ben gerek Harles ve gerekse W. Hamilton'un verdikleri malûmatı inket ve diğer yerlerde tevsik edemedim. Harlesin (Kekrut) adlı kaynaklarının başka bir mahalde olması ihtimali de vardır.

VII. — Anket; Shh. Coğrafya, Harles, Hamilton.

ILGIN KAPLICASI (HAMAM) 6

I. — Ilgın kaza merkezinde, şehirden 2 km. mesafede, Akşehir yolunda ve tren yolunun yakınındadır.

Kaynaklar, Ilgın deresinin Alluvial düzlüğünde, kuzeyden güneye uzanan ve alluvium tabakasıyla örtülü bir çatlak üzerindedirler. E. CHAPUT⁽⁶⁸⁾, haritasında (S. 87), bu bölgenin şist, kalker ve daha arkalarda Myocène tabakalarından teşekkül ettiğini bildirir.

II. — 38° - 42°C., kokusuz, tabii lezzette, tortu yapmayan, kalevi taamüllü ve az madenli bir termal sudur. Analizi (Tablo: XXVI) dadır.

III. — Banyo.

IV. — Rumatizma, deri, kadın ve böbrek hastalıkları.

V. — Kadın ve erkeklere mahsus Çift Hamam şeklindedir.... Beş kümbet altına alınmış olup iki havuzu vardır. Civardan çok ziyaret olunmasına rağmen bakımsızdır. Yazın Ilgın gölünden gelen sivrisinek sürüleri ziyaretçileri kaçırmaktadır. Sineklerden kurtarılması ve temizliğe biraz dikkat edilmesi lâzımdır. Çalışıldığı takdirde civar vilâyetlerin şöhretli bir su şehri olabilir. Bölge ikliminin mutedil ve kaplıcanın trenyolu üzerinde bulunuşu Ilgın'ın şöhret kazanmasında önemli roller oynayabilir.

Kaplıca binası muhtelif zelzelelerde çatlamış ve sular yollarını değiştirmişlerdir. Yazın sularının kesilme ârizası da vardır. Evkaf idaresi, bunun önünü almağa çalışmaktadır. Bu da kaplıcaların iyi olmadığını göstermektedir.

VI. — Ilgın kaynakları Romalılar zamanında, Justinian devrindenberi tanınmıştır.

W. HAMILTON⁶⁶), kaplıcanın çok şöhreti olduğunu, binanın içinde çıkan sularla banyo yapıldığını, civarda mermer ve işlenmiş taşların bulunmasının kaynaklardan pek eski zamanlarda da istifade edildiğine delâlet ettiğini bildirir. HARLES⁷⁴), Ilgın eski Tiberiopolis olduğunu, yakınında balığı bol bir göl bulunduğunu ve kaynakların çok şifalı tesirleri görüldüğünü yazar. (C. I, S. 205).

KÂTİP ÇELEBİ¹⁹) de, Cihannumasında : «Ilgın Akşehirden iki menzil şarka bir kasabadır. Bir lâtif camii, Rüstem Paşa hanı ve Hanife hamamı, Sultan Gıyasüddin Keyhüsrev bin Kılınç Arslan bina etmiştir. Sene altı yüz altmışta bir eski hamamı dahi vardır. Kasabanın garbında arası bir mil kadar yerde de bir gârmabe vardır. Alâeddinî Selçukî bunun üzerine kâgir kubbe ile bir beyti gusül bina etmiştir. İçinde havuzu vardır. İki mevzide arslan ağzı lülelerinden su akar ve bunda iğtisal felç ve bersa nâfidir, (S. 619),» demektedir.

S. ÜNVER ve F. GÖKALP¹³⁵), şimdiki kaplıca binasının H. 633 (1236) yılında Selçuk hükümdarı Alâeddinî Keykubât tarafından ilk olarak inşa edildiğini ve sonra H. 666 (1267) de Gıyaseddini Keshusrev II. zamanında

çok hayırlı hizmetlerde bulunan Şahip Atâ Ali bin Hüseyin tarafından tamir ve tevsi olunduğunu bildirirler.

Kaplıcanın mimarı Selçuk mimarlarından Kaaluyandır. Binanın ilk yapılışını bildiren kitabe kayıptır. Hüseyin Oğlu Alinin kitabesi iki taraflı olup... «Bu temiz yuca ılıca inşasını, Sultan... Gıyasüddünya veddin Ebül-fetih Keshusrev bin Kılınç Arslanın zamanı devletinde veziri âzan hayrat ve hasenat babası âleme mahzı salah olan Hüseyin Oğlu Ali 666 senesinde emretti. Allah bu gibi hayırlı işlerini kabul buyursun...» sözü yazılıdır. Gerek S. Ünverin ve gerekse Kâtip Çelebinin bildirdikleri, Alâeddinî Keykubatın kitabesi ortada yoktur. Mevcut üçüncü bir kitabeden de, kaplıcanın, 1838 yılında Hacı Numan efendi adında bir hayırsever tarafından tamir edildiği öğrenilmektedir.

Karamanlılar devrinde, kaplıca, Âbıgerim diye anılmıştır. EVLİYA ÇELEBİ¹⁸), «Ilgın tesmiyesine sebep ılıcadır. Kudret yapılı ısı su manasına gelir. (C. II, S. 17),» der. M. FERİD ve M. MES'UD¹³⁷) de, Ilgın adının, ya ılıca bulunduğundan veya kışın civarda Ilgın adlı ağaçcıkların çıktığından ileri geldiğini yazarlar.

Kaplıca civarında yapılacak arkeolojik araştırmalar, eski çağlarla beraber Selçuk devri hakkında da bizi aydınlatacaktır.

VII. — Anket, Shh. Coğrafya, S. Ünver ve F. Gökalt, Harles, Hamilton, E. Chaput, Evliya Çelebi, M. Ferid ve M. Mes'ud.

AÇIK ILICA (HAMAM). 7

I. — Ilgın 10 km. kuzey batısında, Çavuşcu köyündedir.

E. CHAPUT⁶⁸), Ilgın kaynaklarıyla aynı çatlak üzerinde bulunduğunu yazar. (S. 18).

II. — 38°C., kokusuz, tabii lezzette, Ilgın sularının aynı efsaftadır.

III. — Banyo. Çamaşır da yıkarlar.

VI. — Ağrılı hastalıklar.

V. — Tesisat iptidaidir, az ziyaret olunur.

VI. — Civarda kaplıca harabeleri varsa da araştırılmamıştır.

VII. — Not, E. Chaput.

ILGIN M. S. 8

I. — Ilgın ve Ilgın (Çavuşcu) gölünün batısındadır.

II. — Soğuk, ekşimsi lezzette, bikarbonatlı ve gazlı bir sudur.

III. — İçme.

VI. — Hazmı kolaylaştırır.

V. — Açık, tek bir kaynaktır.

VI. — Yok.

VII. — Not, E. Chaput. (*)

SEYDİŞEHİR KABLİCASI: 9

I. — Seydişehir 1,5 km. kuzeyinde, Bağlık sırtlarında, Ilıca Tepededir.

II. — 35°C., kükürt ve demirlidir. Analizi yoktur.

III. — Banyo.

VI. — Rumatizma. Daha ziyade hamam şeklinde kullanılır.

(*) — Vaktile üzerinde bir tesis olduğu anlaşıyor, Hemen tren yanda geçer. Eski tesisten yontulmuş büyük taşlar bugün mevcuttur. Suyun içinde küçük balıklar gezmektedir.

M. Mesu'd Koman

V. — Erkekler Hamamı Ilıca Tepenin üstünde ve Kadınlar hamamı tepenin etegindedir. Mahrutî bir kubbe ile örtülü 3×4 genişliğinde mustatil havuzlu basit ve harap iki kaplıcadır. Yıkanmak parasızdır. Şehirden yıkanmak için giderler.

VI. — Cenevizlilerden kaldığı rivayet edilmektedir.

VII. — Not, Shh. Coğrafya.

(Konyanın İktisadî Durumu) adlı kitapta, Seydişehir 15 km. batısında, Yenice ve Kavak köylerinin arasında bulunan DİPSİZ adlı kuyudaki suların da şifalı olduğu yazılı ise de fazla malûmat yoktur.

KAŞAKLI ILICA BATAKLIĞI ve ÇAMURU: 10

I. — Seydişehir 30 km. güney batısında, Çetmi nahiyesine bağlı Kaşaklı köyünün yakınındadır.

II. — 30°C. sıcak çamur bataklığıdır. Su ve çamurunun analizi yoktur.

III. — Banyo.

IV. — Rumatizma, deri hastalıkları.

V. — Açık bataklık halindedir. Suların kaptaşı yapıldığında ılıca şeklindeki de istifade kabildir.

VI. — Yok.

VII. — Not. Shh. Coğrafya.

Konyanın eski Hamidiye kazası yakınında, (Çermik, Çömrek) adlı bir ılıca bulunduğu bir çok eserlerde yazılmış ise de yeri gösterilmemiş ve evsafı bildirilmemiştir. Bunun Niğdenin Ulukışla kazası hudutları içinde olması lâzım geliyor.

TÜBERKÜLOZ MESELESİ

Dr. İSMAIL HAKKI ALADAĞ

Son günlerde Tüberküloz üzerinde sık durulan bir konu oldu. İnsanlık arasız harpler, göçler, ekonomik sefaletler içinde çalkandıkça ve büyük merkezlere akın ettikçe bu hastalık ta devam etmekte, gittikçe yayılmaktadır. Onun adı sosyal düzensizlikler ortadan kalkmadıkça silinmez. Tüberkülozun sosyal hazırlayıcı sebeplerle yayılması, faaliyete geçmesi bu hususta alınacak tedbirlerin de daha ziyade sosyal açıdan olmasını gerektirmiştir. Harp yılları içinde çıkan bir karikatür mecmuamızdaki şu konuşma bu işin bir milletin sosyal ve ekonomik durumu ile ne kadar ilgili olduğunu ne güzel anlatıyor.

Doktor — Her sabah iki yumurta, bir bardak süt, tereyağı, reçel ve pizola yiyeceksin.

Hasta — Doktor bey, desene hastalığının tedavisi yok!...

Kendi halkları için bu gün devletlerin üzerinde durduğu başlıca meselelerden biri de sağlık işidir. İnsan hayatını daha normal bir şekilde nizamlamak, onun çalışma ve yaşama haklarını temin etmek aynı zamanda sağlığını ayakta tutmak demektir. Bizim durumumuza gelince uzun yıllar kapitülasyonların amansız baskısı altında iktisaden eriyerek iktidarsızlığa cehalete ve ahlakî düşkünlüklere düşerek atadan gelen iyi gelenek ve göreneklerimizi kaybettik. Hamam,

matbah, aşhane kendine ve zamanına göre birer mükemmeliyette idi. Yakın tarihe kadar bu görenek ve geleneklerin izlerini görmek bizlere de nasip oldu. Her köy, her kasaba ve şehirde umumî karakterleri bir mahalli yemek pişirme san'atı vardı. Güzel yemek yapmak bir meziyet ve hasletti. Herkes ağzının tadını bilirdi. Şimdi bilen yok mu? elbette var (*). Fakat fakirlik ve cehalet yüzünden bu iş genel olarak sarsılmıştır. Şimdi bir çok köy ve kasabalarda yemek çeşitleri pek mahduttur, ve bunlar da istenilen evsafa değildir. Kalori ve vitamin yükü fazla olan hayvanî ve nebati iptidai maddeler de köylü tarafından pazara dökülmekte, pek az bir kısmını kendisi istihlak etmektedir. Çok köylü, eti kurban bayramında veya bir hayvan hastalanıp öleceği zaman görür. Sabahdan akşama kadar çoluğu, çocuğu ile tarlada çalışan köylünün soğan ekmekle ayranla, sarfettiği enerjiyi temin etmesi mümkün müdür. Evinin görenek ve yaka-cak kıtlığı yüzünden geriliği de bu işe eklenince köyün coğrafyası ne kadar güzel olursa olsun böyle bir insan için her türlü sağlık tehlikesi hazır-dır. Bir de fena yerlere kurulmuş köy-

(*) - Her yıl yer yer açılan kız san'at enstitüleri yeni Türk Cemiyetinin yeme ve giyme, seviye ve zevkini zamana uygun şekilde temin yolunda çalışmakta ve binlerce genç yetiştirmektedir.

ler de var. Bağzı aydınlarca eskiden köy deyince sağlık, sükun ve güzellik demektir. Bu görüşte olanlar hâlâ vardır. Ve bunlar tüberkülozun yalnız bir şehir, fabrika hastalığı olduğunu sanırlar, Halbuki köy ve köylü ile doğrudan doğruya tanışmak uzun seneler onlarla birlikte yaşamak fırsatını bulan arkadaşlar bilirlerki tüberkütoz bu gün köy ve hasabada da vardır. Ve sıtma kadar üzerinde durulması gerektir. Cumhuriyet bizim insanımızı böyle bir halde kaderin elinde buldu. Onu memleketin içtimai bünyesiyle birlikte ele almıştır. Yalnız bu işte başarı için köyde tüberküloz yoktur hükmünü kafalardan atmak, sonra bizim nüfus hareketlerimizi, ekonomik kuruluşumuzu göz önüne alarak bu işin bir devlet işi olduğuna inanmak lâzımdır. Bu husustaki çalışmalar şöyle bölümlere ayrılabilir:

1 — Köylerde çalışacak gezici ekipler.

2 — Kasaba ve şehirlerdeki dispanserler.

3 — Büyük merkezlerde devlet sanatoryumları kurmak.

4 — Devlet ve özel şahıslar elindeki fabrikalarda iş ve sağlık şartlarını düzenleyip kontrol etmek.

5 — Okul ve ordu mensuplarını sık sık sağlık kontrolundan geçirmek.

6 — Hayır cemiyetlerinin müvazî çalışma ve teşkilatlanmasına yardım etmek.

7 — Hususî veya resmî sağlık sandıkları teşkil etmek.

8 — Halk sağlığı propagandasına hız vermek.

Şöylece maddelendirdiğimiz bu işlerin ele alınmakta olduğunu duyuyor ve seviniyoruz. Bir çok milletler birinci umumî harpten sonra bu hastalığın önüne geçmeğe çalışmışlar ve muvaffak' ta olmuşlardır. Bu konuda bir sürü neşriyat da vardır. Biz de kendi şartlarımızı bilerek tecrübe edilenleri görerek muvaffak olacağız. Buna inanıyoruz.

I L G I N D A

BOŞANMA MESELELERİ ÜZERİNE BİR TETKİK VE NETİCE

FEHİM ÇAYLI

— Baştarafı 82 inci sayıda —

4

1933 Senesi

Esas : 31

Karar : 14

Tarihi : 14/2/1933

İlginin Behlülbey mahallesinden (H....) tarafından Şeyhbédirettin mahallesinden karısı (Ş....) aleyhine açtığı boşanma davasında:

"Davacı (H....), zevcesi müddei-aleyha (Ş....) nin zevcelik vazifesini yapmayarak bilâsebeb kendisini TERKETTİĞİ cihetle boşanmalarına hüküm olunmasını talep ve iddia etmişlerse de karı-kocadan biri evlenmenin tahmil ettiği veya muhik bir sebep olmaksızın evine dönmediği hususunda Medeni Kanunun 132. inci maddesi ahkâmı yerine getirilmediği anlaşılmamasına binaen gösterilen boşanma sebeplerine göre şeraiti kanunîyeyi cami olmayan müddei (H...) nin bu bapta boşanma davasının REDDİLE müddeialehyaya karşı vaki muarazasının men'ine,, karar verildi.

*
**

Esas : 39

Karar : 40

Tarih : 4/6/1933

İlginin Camiatik mahallesinden (R....) tarafından kocası (R....)

aleyhine açılan boşanma ve nafaka davasında:

"Müddeide (R....) hanım, zevci (R....) in kendini altı sene evvel TERKLE muhik bir sebep olmaksızın nezdine gelmediğinden ve müteaddit muracaatlara rağmen evine dönmediği gibi kendisine ve çocuğuna da bakmadığından bahisle boşanmalarına ve nafaka itasına hüküm olunmasını talep,, eylemiştir.

"Müddeide tarafından ikame olunup istima kılınan şahitlerin şahadetine nazaran müddeialehy (R....) in hiç bir sebep olmadığı halde altı senedenberi evine dönmediği ve mütevali müracaata rağmen müddeide (R..) yi nezdine aldırmadığı gibi mezbure ile çocuğuna bakmamakta olduğu anlaşılmaması ve davacı (R..) ile mümaileyhin aile birliğini tesis ve ihya ihtimali olmadığına, bu itibarla kanaat hasıl olmasına binaen yukarıda yazılı sebeplerle Kanunu Medenin 132. İnci maddesine tevfi-kan tarafeynin yekdiğerinden BOŞANMALARINA,, karar verildi.

*
**

Esas : 44

Karar : 42

Tarih : 11/6/1933

İlginin Behlülbey mahallesinden (K....) tarafından mezkur mahal-

leden karısı (N.....) hanım aleyhine açtığı boşanma davasında:

"Davacı (K.....), zevcesi (N.....) nin zina fiilini irtikâp ettiğinden dolayı boşanmalarına kükmolunmasını talep ve iddia eylemesine karşı her ne kadar müddeialehy (N.....) in boşanmaya sebep gösterdiği zinayı inkâr etmişse de müdeinin talebile Konya ve Ilgın zabıtasından vaki olan istima ile varit olan cevap mün-deracatlarına nazaran mezbure (N.....) nin nefsini umuma teslim etmek suretile ZİNAYI iptizal derecesine vardiğığı anlaşıldığından Kanunu Medenin 129 ve 134. üncü maddelerine tevfi-kan yekdiğerinden BOŞANMALARINA,, karar verildi.

*
**

Esas : 49

Karar : 61

Tarih : 19/9/1933

İlginin Şeyhcarullah mahallesinden (H.....) zevcesi (H.....) tarafından mezkur mahalleden kocası şöför (H.....) aleyhine açtığı boşanma davası yüzünden yapılan duruşmada:

"Müddeide (H.....) ile zevci (H.....) nin arasında ŞİDDETLİ BİR GEÇİMSİZLİK devam ettiği, istima kılınan şahitlerin beyan ve ihbar olunmasına ve her ikisi arasında birlik tesisi imkânı olmadığını mahkemece kanaat getirilmesine binaen Medeni Kanunun 134 ve 95 inci maddeleri mucibince BOŞANMALARINA,, karar verildi.

*
**

Esas : 169

Karar : 83

Tarih : 10/12/1933

İlginin Şeyhcarullah mahallesinden (İ.....) in, Camiatik mahal-

lesinden karısı (C.....) aleyhine açtığı boşanma davasında:

"Müddei (İ.....), müddeialehy (C.....) zevcesi olup mahallelerinden Bulcuklu (A.....) nam şahısla ZİNA fiilini irtikâp eylediğinden şahitlerin istima ile BOŞANMALARINA karar verişmesini talep ve dava,, eyleyerek hüküm olunmasını istemiştir.

"İkame edilip istima kılınan şahitlerin görgüye dayanan şahadetlerle zina fiilini irtikâp eylediği anlaşılan (C.....) in Kanunu Medeni- niu 129 uncu maddesine tevfi-kan müddei (İ.....) den BOŞANMALARINA,, karar verildi.

5

1934 Senesi

Esas : 27

Karar : 10

Tarih : 6/3/1934

İlginin Behlülbey mahallesinden Şuhut köylü (A.....) tarafından Ilgında mukim kocası Çömlekçi köyünden (İ.....) aleyhine açtığı boşanma ve eşya ve tazminat davasından dolayı Ilgın Asliye Hukuk Mahkemsinde yapılan duruşma da:

"Müddeide (A.....) müddei-aleyh zevci (İ.....) in kendisini oynatmak için erkeklere teslim eylediğini ve bu yüzden araları açılarak geçimsizliğin çekilmez bir hale geldiğini ve bu sebepten boşanmalarına hüküm olunmasını beyan ve iddia eylemesine karşı müddeialehy (İ.....) boşanmak için gösterilen sebepleri inkâr etmişse de müddeiye- nin ikame ettiği şahitlerin şahadetlerine nazaran müddeide (A.....) ile (İ.....) meyanlarında muhik sebeblere müstenit bir GEÇİMSİZLİK ve aralarındaki

müşterek hayatın bu sebeble idamesine imkân olmadığı hususuna mahkemece kanaat getirilmiş olduğundan Kanun Medeninin 134 ncü maddesine tevfikân tarafeynin yekdiğerinden BOŞANMALARINA, karar verildi.

* *

Esas : 21

Karar : 39

Tarih : 29/4/1934

İlginin Şihcarullah mahallesinden (H...) nin Şihbetrettin mahallesinden karısı (Ş...) aleyhine açtığı boşanma davasında.

«Müddeialeyh (Ş...) ile 8-10 senedenberi karı-köça olup 3 senedenberi aralarında geçimsizlik devam etmekte olduğu ve mezbure karı - kocalık hukukiyle telif edilmeyecek surette (K...) oğlu (M...) isminde bir erkekle münasebette bulunmasından MÜŞTEREK HAYATIN devamı imkânsız bir hale gelmiş olup boşanmalarına karar verilmesini talep etmiştir.

«Müddeialeyha (Ş...) müddei (H...) ile 9 senedir evli bulunduklarını, 3 sene evvel kendisini evden kovarak, kendisi aynı zamanda başka kadınlarla gayrı meşru münasebette bulunduğunu ve hattâ bu yüzden mahkûm olduğunu iddia» etti.

«Müddei ve mincihetin müddeialeyh (H...) ile, müddeiye ve mincihetin müddeialeyha (Ş...) aralarında iki ilâ üç senedenberi çok şiddetli bir geçimsizlik devam ettiği ve işbu geçimsizliğin çekilmez bir hale geldiği ve (H...) nin karısı (Ş...) yi 2,5 senedenberi evinden kovup (F.. A.) isminde bir kadın alarak karı koca gibi yaşaması dahi bu yüzden (Ş...) nin şikâyeti üzerine 3 ay hapse de mahkûm olması ve (Ş...) nin infak ve iâşesini temin etmediği, gibi evine de kabul

etmemesi işbu geçimsizliği daha ziyade şiddetlendirdiği ve artık tarafların barışıp birleşmelerine de imkân kalmadığı ve işbu geçimsizliğin (H...) ya daha ziyade kabili istinat bulunduğu yeminle dinlenen şahitlerin şahadetleri ve ceza mahkemesinin mahkûmiyet ilâmı ile sabit olmuş ve bu sebeble boşanma sebebinin mevcudiyetine mahkemece tam bir kanaat hasıl edilmiş olduğundan medenî kanunun 134, 138, 150 ci maddelerine tevfikân (Ş...) nin (H...) den boşanmalarına ve (H...) nin medenî kanunun 142 nci maddesi hükmünce bir sene müddetle evlenmemesine karar verildi.

* *

Esas : 44

Karar : 70

Tarih : 28/5/1934

İlginin Şeyhcarullah mahallesinden (Ö...) in aynı mahalleden karısı (H...) aleyhine açtığı boşanma davasında :

«Müddeialeyha (H...) ile bir sene evvel nikâhla evlenerek karı-köça oldukları halde hiç bir sebep yokken mezbure evini TERK ederek anasının evine gitmiş bulduğundan hukuku zevciyete riayet etmesini hüküm altına alınmasını talep» etmiştir.

Müddeialeyh (H...) de ayrıca boşanma davası açmış olduğundan yukarıki iddia 99 esas numaralı dosya ile birleştirilmiş ve 99/83 ve 26/6/1934 tarihli şu karara bağlanmıştır :

«Müddei ve mincihetin müddeialeyh (H...) ile müddeialeyh ve mincihetin müddei (Ö...) bir sene evvel yekdiğerile evlenmiş olup, evlendikleri zamandanberi aralarında

geçimsizlik başlıyarak geçimsizliğin çekilmez bir hal aldığı ve (Ö...) in karısı, (H...) yi evinde yalnız olarak terkedip gittiği, (Ö...) in karısına çocuk düşürmek bahanesile iftira ettiği, işbu geçimsizliği daha ziyade şiddetlendirdiği ve bu vaziyet dolayısıyla aralarına husumet girip artık tarafların barışarak birleşmelerine imkân kalmadığı ve iş bu geçimsizliğin (H...) ye daha ziyade kabili isnat bulunduğu ve evlendiklerinden sonra ancak 2-3 ay bir arada oturup, altı aydanberi de kavgalı olarak ayrı yaşamakta olduklarından yeminle dinlenen şahitlerin şahadetleri ve Cumhuriyet Müddeiummilîğinin cevabî tezkiresi münderecatila sabit olmuş ve bu sebeple boşanma sebebinin mevcudiyetine mahkemece tam bir kanaat hasıl edilmiş olduğundan kanunu medenin 134, 137 ve 150. inci maddelerine tevfikân BOŞANMALARINA, karar verildi.

* *

6

1935 Senesi

İlgın Asliye Hukuk Mahkemesinin esas kayıt defterinde yaptığım tetkikata nazaran 1935 senesi mahkemeye bir kaç müracaat vaki olmuş ise de bu sene hükme bağlanmış hiç bir boşanma vakıası olmadığı anlaşılmıştır.

7

1936 Senesi

Esas : 39

Karar : 62

Tarih : 24/3/1936

İlgının Şeyh bedirettin mahallesinden (A...) in karısı (İ...) aleyhine açtığı boşanma davasında :

« Dava olunan (İ...) ile onbir sene önce evenerek evine iç güveyisi girdiğini (İ...) in diğer kocasından üç çocuğu olup onlarla ve karısı ile geçinemediğinden dört senedenberi (İ...) in evinden çıkarak ayrı yaşamakta olduğunu karısının birlikte yaşamak teklifine muvafakat etmediğinden boşanmalarına karar verilmesini, talep ve dava etmiştir.

Davacı (A...) müddeialeyha (İ...) ile onbir senelik karı - koca bulundukları ve davacı, müddeialeyhin evinde iç güveyisi olarak bulunmakta iken bundan dört sene evvel çıkıp gittiği ve Ayşe ismindeki bir kadınla evlenerek geçimsizliğin şiddetlenmesine bizzat kendisinin sebebiyet verdiği yeminle dinlenen şahitlerin şahadeti ve tarafeynin iddia ve müdafaalarile tahakkuk etmiş ve bu itibarla davacının davasının REDDİNE karar verildi.

* *

Esas : 25

Karar : 184

Tarih : 17/11/1936

İlgının Behlül bey mahallesinden (M...) in kocası Karamanlı (N...) aleyhine açtığı boşanma davasında :

«Müddeialeyh kocası olup evlendiği gündenberi kendisine eza ve cefa ile döğdüğünü ve bu suretle ŞİDDET-Lİ GEÇİMSİZLİKLERİ olup, aile birliğinin idamesine imkân kalmamış olduğundan boşanmalarına hüküm verilmesi isteginden ibarettir.»

«Müddeialeyh (N...) nin (M...) ile 7 sene evvel evlendikleri ve bir sene birarada yaşadıktan sonra (M...) in tarlalarını satıp sebep-siz olarak semti meçhule gitmiş ve

halen de ikametgâhını bildirmemiş olduğu gibi bir müddetten beri de davacıyı aramamış ve iâşesini dahi temin etmemek suretile ve kocalık vazifesini ifadan kaçmak maksadile dâimi olarak terkeylemiş bulunmasına binaen Kanunu medeninin 132, 134 üncü maddelerine tevfikan tarafeynin BOŞANMALARINA» karar verildi.

*
**

8

1937 Senesi

Esas : 6
Karar : 135
Tarih : 29/7/1937

İlgının Camiatik mahallesinden (E.....) nin bu mahallede oturan salepçi (A.....) aleyhine açtığı boşanma davasında :

“Karı - koca arasında ŞİDDETLİ GEÇİMSİZLİK başlayarak (A.....) in 1935 senesi içinde Ramazan bayramında karısı (E.....) yi doğduğundan dolayı Türk Ceza Kanunun 456/4 maddesi mucibince mahkûm olduğu ve bu doğma ile aile arasında dedikodudan doğma geçimsizliklerin tevali ederek çekilmez bir hale geldiği şahit sıfatıyla dinlenen “şahitlerin, birbirini te’yt eden ve dâvaya uygun görülen şahadetleriyle tahakkuk etmiş ve bu deliller karşısında gösterilen hâdiselerin mevcudiyetlerine vicdanen de kanaat husule gelmiştir. «Kanunu Medenin 134 ve 138. inci maddeleri hükümlerine tevfikan tarafeynin BOŞANMALARINA karar verildi,

9

1938 Senesi

Esas : 78
Karar : 37
Tarih : 24/2/1938

Şeyh Bedirettin mahallesinden Mustafa kızı (K.....) in Camiatik mahallesinden kocası (H.....) aleyhine açmış olduğu boşanma davasında :

“Davacı (K.....), (H.....) ile evlenerek bir de çocukları olduğunu ve 3 - 4 senedenberi aralarında GEÇİMSİZLİK başlayarak ayrı yaşamakta ve hattâ müddeialeyh (H.....), (F.....) namında bir kadını evine götürerek bununla karı - koca gibi geçindiğini ve iki de çocukları olduğunu ve bu hal aralarındaki geçimsizliği şiddetlendirdiğinden boşanmalarına karar verilmesini talep ve iddia etmiş ve (H.....) de davacının iddiası veçhile aralarında geçimsizliğin şiddetli bulunduğunu ve kendisi başka bir kadınla evlenerek çocukları bulunduğunu kabul etmekle beraber dinlenen «şahitlerin davaya uygun şahadetleriyle (H.....), (K.....) ile evlendikten bir müddet sonra sevmek ve sevmemek hususundaki geçimsizliği dolayısıyla (K.....) ı dışarı attığını ve başka bir kadını getirerek 5 - 6 senedenberi (H.....) nin getirdiği karı ile hayat sürerek, (K.....) ında sürünmekte bulunduğunu ve haksızlığın (H.....) de olduğunu sureti iddiayı teyid eden ve (K.....) ile (H.....) nin arasındaki geçimsizliğin şiddetli olduğuna ve artık birlikte geçinmelerine imkân olmadığına hakimin vicdanî kanaatına husule getirmiş bulunmasına binaen Türk Medenî Kanununun 134. üncü maddesi mucibince (K.....) in (H.....) den BOŞANMALARINA» karar verildi.

Sonu var

EV ÇALIŞMALARI :

Altıncı Üniversite Haftası KONYA'DA

29/9/1945 — 5/10/1945

Rektör Ord. Prof. Tevfik Sağlam
Ord. Prof. Ömer Celâl Sarc
Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir
Ord. Prof. F. Nöymark
Profesör Ali Nihat Tarlan
Profesör Mükrimin Halil Yinanç
Profesör Ali Tevfik Tanoğlu
Profesör Refii Şükrü Suvla
Doçent Hıfzı Timur
Doçent Sezai Tümay
Doçent Sulhi Dönmezer
Doçent Ragıp Sarıca

Teşebbüs ve teklifimiz üzerine altıncı haftasını yapmak üzere (İstanbul Üniversitesi yüksek heyetinden) isimleri yukarda yazılı zevat 29/9/945 tarihinde Uçakla şehrimizi şereflelendirdiler.

30/9/1945 Pazar gününden itibaren konuları aşağıda belirtilen Halk konferanslarıyla meslekî ihtisas konuşmalarına başlanmış; konferans ve konuşmalar arasında (Amerikan Harp haberleri bürosu) ndan gönderilen kısmen renkli filimler de gösterilmiştir.

Bu konferansların özetiyle, gösterilen filimlerin Halkımız üzerindeki iyi intibaları gelecek sayımızda yayınlanacaktır.

Halk Konferansları

ve

Meslekî ihtisas konuşmaları

Rektör Ord. Prof. Tevfik Sağlam
Verem Savaşı
Ord. Prof. Ömer Celâl Sarc
Sanayî Davamız
Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir
Konya jeolojisinin pratik neticeleri
Ord. Prof. F. Nöymark
Vergi reformu meseleleri

Profesör Ali Nihat Tarlan
Mevlânâ, hayatı ve şî'ri
Profesör Mükrimin Halil Yinanç
Konya Tarihi

Profesör Ali Tevfik Tanoğlu
H) Kurak bölgeler ziraatı ve bu bakımdan Konya bölgesinin durumu
İ) Konya bölgesinde sulama meselesi

Profesör Refii Şükrü Suvla
Türkiyede bu günkü fiyat, para ve dış ticaret meseleleri

Doçent Hıfzı Timur
Mülkiyet rejimi ve toprak kanunu
Doçent Sezai Tümay
H) Çocuk yetiştirme'nin önemi ve sosyal bakım ve koruma
İ) Süt çocuğu ishalleri

Doğent Sulhi Dönmezer

Adam öldürme cürümleri ve bu cürümlerin Konyadaki durumu

Doğent Ragıp Sarıca

Uyuşmazlık mahkemesi

SPOR :

1 — Ev bahçesinde törenle açılan Voleybol sahasında ilk maçı İhsaniye - Çiftmerdiven mahallesi gençleri yaptı.

2 — Bayram tatilinde Gençlik Kulüpleri aralarında yapılan Voleybol

Teşvik müsabakalarının mükâfatını (Gençlerbirliği Gençlik Kulübü) kazandı.

3 — Ay nihayetinde şehrimize gelen Milletvekillerinin de hazır bulundukları Demirspor — Gençlerbirliği Voleybol maçını (Gençlerbirliği) takımı kazandı.

TEMSİL :

Milletvekillerimizin şerefine Temsil Kolu tarafından bir gösteri yapıldı.

İ T İ Z A R : Dergimizi basmakta olan Baskı Evinin aynı zamanda Cumhuriyetin 23. cü yıldönümüne yetişmek üzere Evimiz yayınlarından olan bazı kitapların da baskısı ile meşgul bulunmasına binaen bu sayımızın yayınlanması zarurî olarak gecikmiştir. Özür dileriz.

"KONYA,"

Halkevine izafeten İmtiyaz sahibi ve Umumi neşriyat müdürü: Halkevi reisi Avukat

MİDHAT ŞAKIR ALTAN

YENİ KİTAP BASIMEVİ — KONYA 1945